

Står du med en kostald, der ikke kan opstalde køer efter 2034?

Helge Kromann, SEGES Innovation
Camilla Brunsgaard Fugmann, BK NORD

Tirsdag d. 25. februar 2025

STØTTET AF
Mælkeafgiftsfonden

BKNORD
Arkitekter & Ingeniører

SEGES
INNOVATION

Indhold

1. Intro

- Udfordring og formål

2. Staldeksempler

- Ombygningseksempler
- Omkostninger
- Klimapåvirkninger

3. Opsummering

Udfordring

- ”*Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg*”
  - Krav til indretning af både nye og eksisterende kostalde
  - Opfyldt senest 2034
- Ca. 70 % af eksisterende kostalde, opført før år 2010, kan ikke fortsætte med at opstalde køer i 2034
  - Enten stor nedgang i antal staldpladser
  - Eller stor bygningsmasse der skal opføres

Formål med inspirationskatalog

- Inspiration til ombygning og indretning
- Forskellige idéoplæg
  - malkekøer, goldkøer eller opdræt
- Afsæt i de mest gængse kvægstalde i Danmark

Hvad præsenteres i katalog?

- Ni staldeksempler - to eller fire ideoplæg til hver
  1. Renoveres og der reduceres i dyreantal ud fra staldens nye kapacitet.
  2. Som ovenfor + tilbygning til det antal køer, som stalden er blevet reduceret med.
  3. Stalden lukker - der opføres ny stald med samme dyreantal som i oprindelig stald.

Hvad præsenteres i katalog?

- Ni staldeksempler - to eller fire ideoplæg til hver
- Består af:
  - en grundplan
  - et tværsnit
  - en 3D-visualisering
  - kapacitet, mål og gangarealer er opgjort
  - prisoverslag på ombygninger
- Eksempler med yderligere økonomiske vurderinger og klimaaftryk

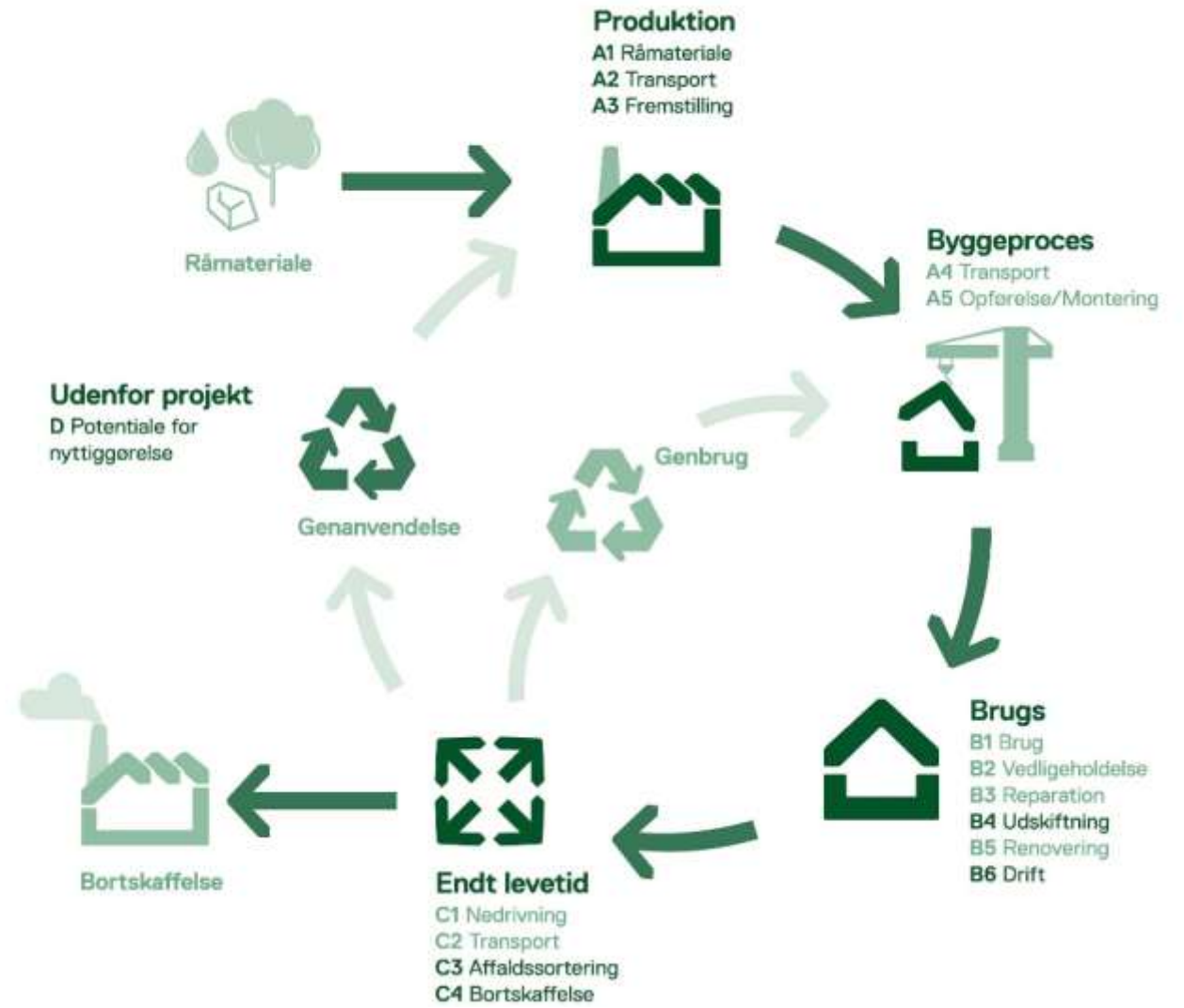

Metode for økonomiske vurderinger

- Priskalkulationer på bygninger
  - Aktuel prisniveau og baseret på erfaring
  - Nyt inventar ifm. ombygning og nyindretning
- Økonomiberegninger
  - Hensyn til restlevetid ift. afskrivning,
  - men også reel levetid mht. vedligehold = varierende restlevetider i eksempler
  - Investeringsbeløb med varierede restlevetid
  - Kapitalomkostning pr. årsko der er tilbage i stalden, som funktion af bygningens restlevetid

Metode for klimapåvirkning

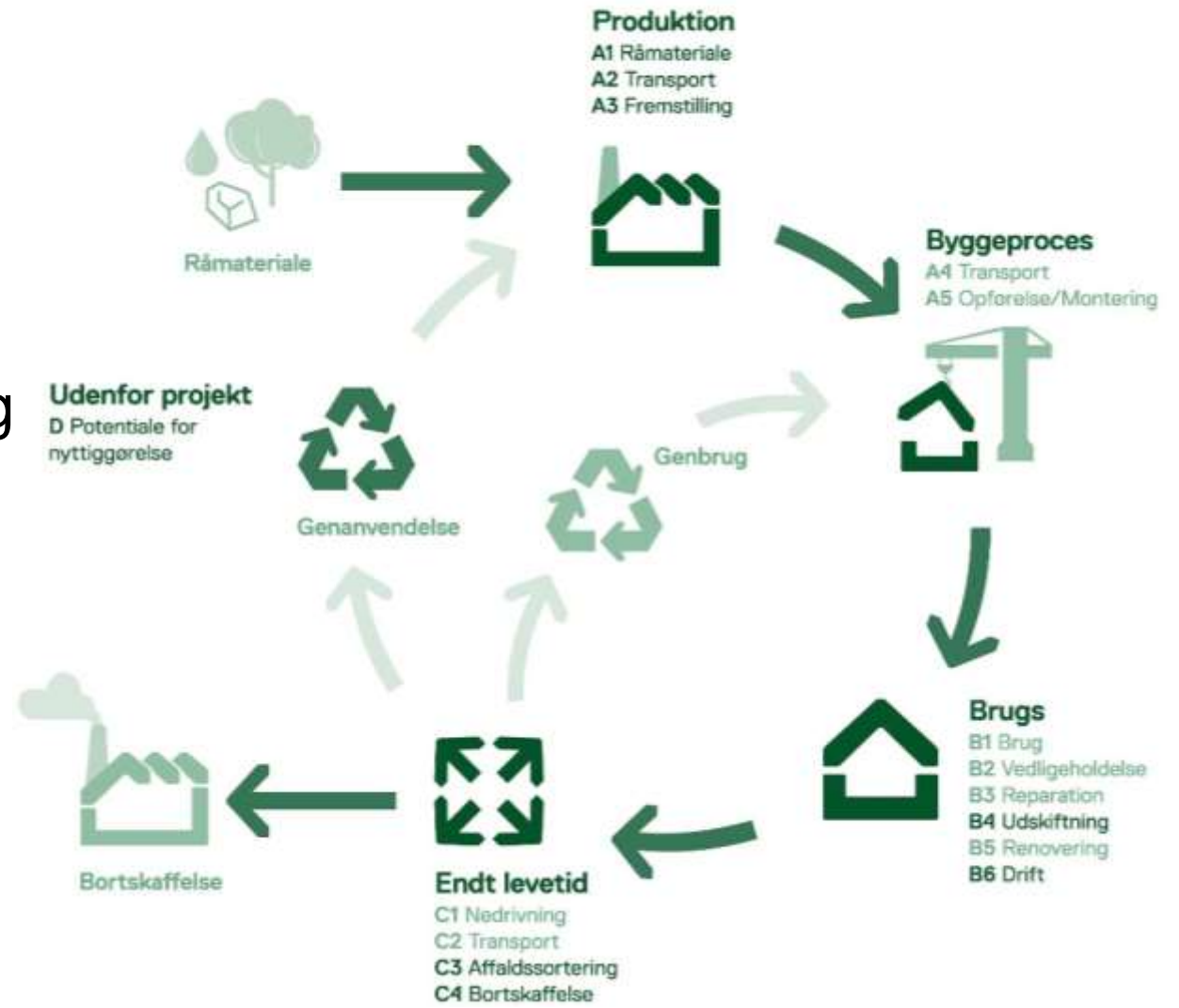
- Bygningers klimapåvirkninger (klimaaftryk) beregnes med en LCA beregning
- "Alle" livscyklusfaser
- Livscyklus på 50 år
  - en akkumuleret værdi opsummeret af klimapåvirkninger
- Hvilke krav er der til landbrug?

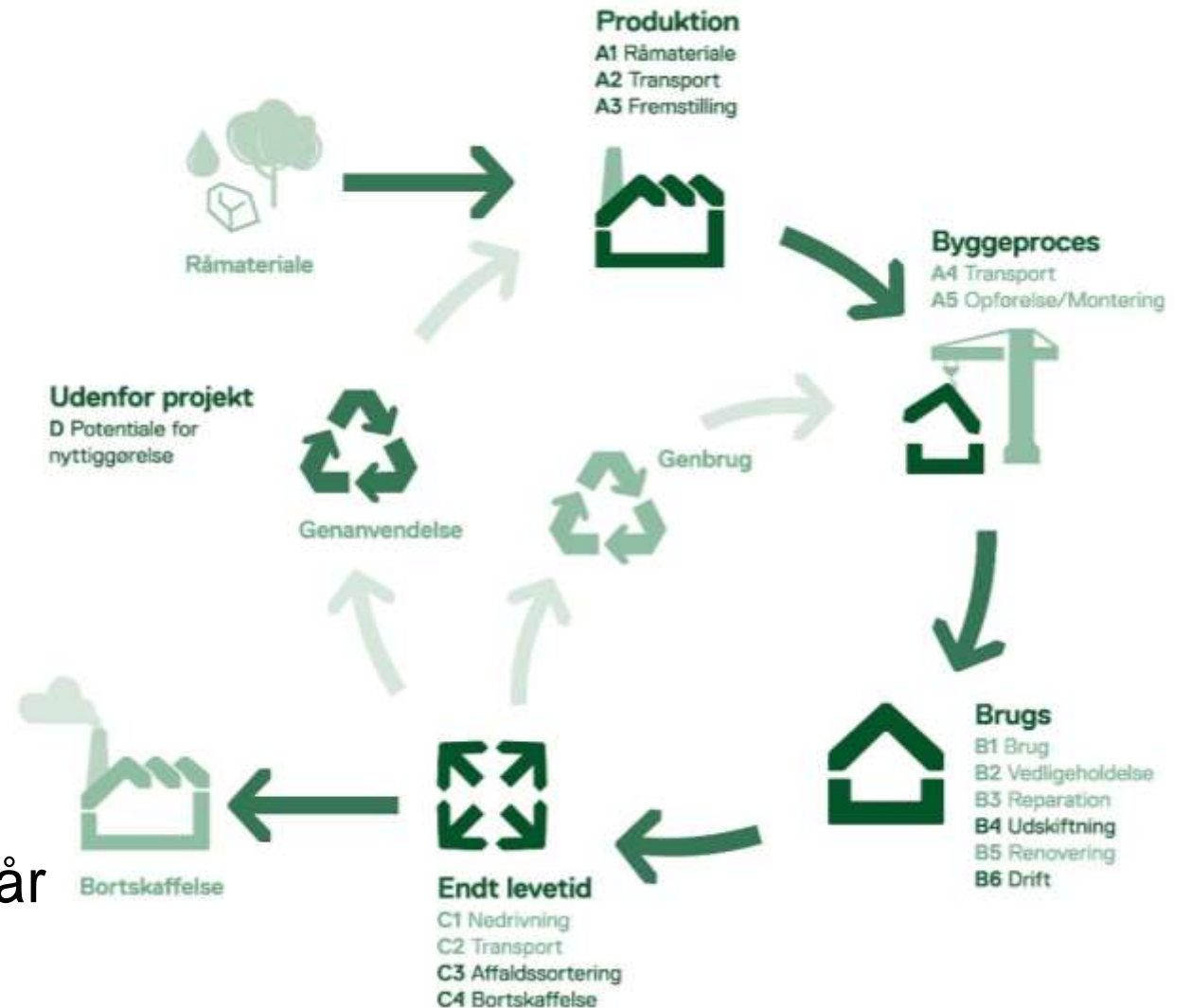
Metode for klimapåvirkning

- Ingen lovkrav for landbrug ...endnu.
  - forventer krav i 2027 eller 2029
- Indirekte krav gennem EU-lovgivning om bæredygtighedsrapportering
  - øge "grønne" investeringer
- ESG rapportering
- Bliver måske en del af Arla klimatjek

Metode for klimapåvirkning

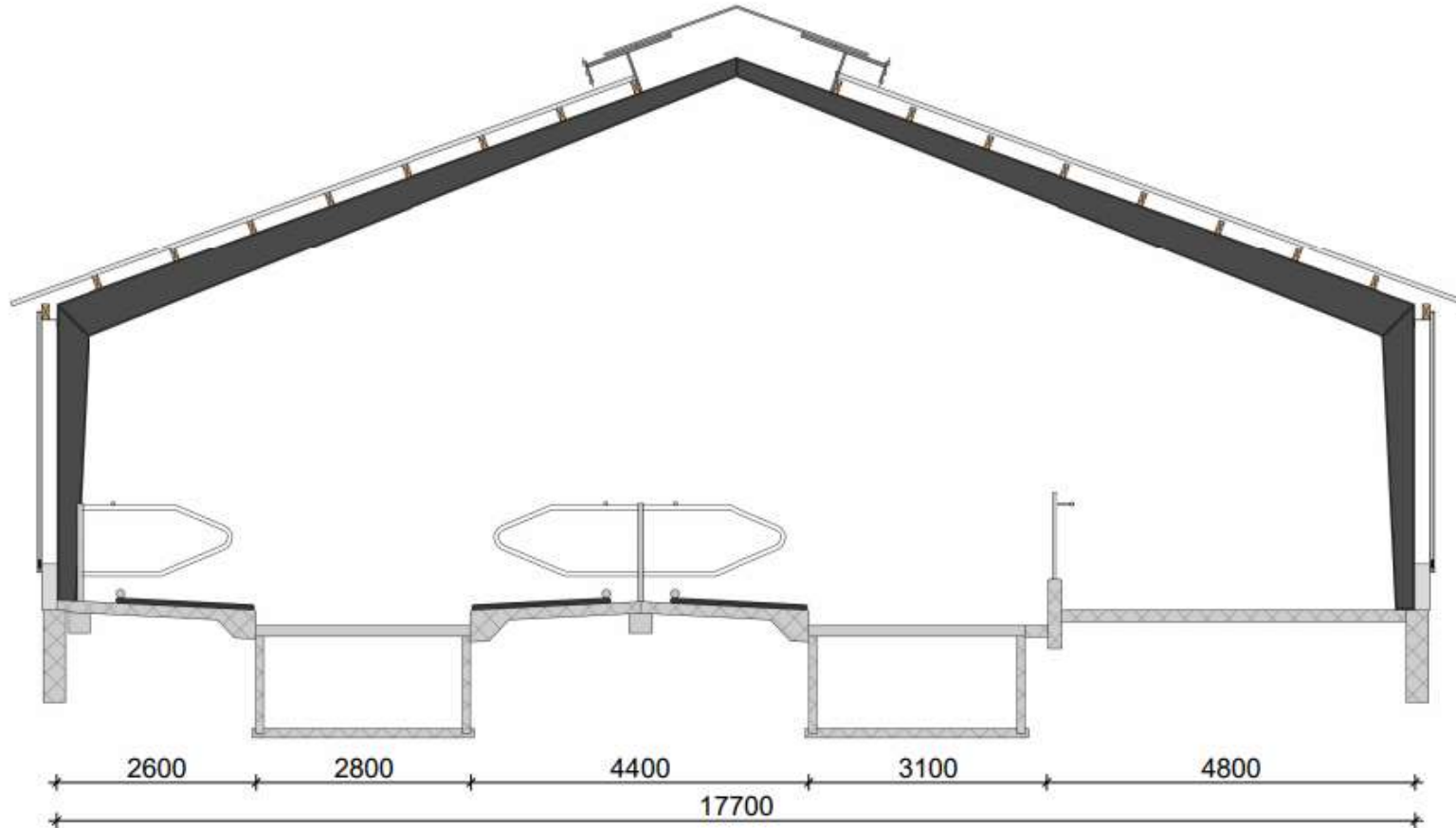
- Grænseværdi for lagerhaller: 8,0 kg CO₂ eq./m²/år inklusive driftsenergi
- Erfaring viser at landbrugsbyggeri ligger mellem 2,5 - 7 kg CO₂ eq./m²/år uden driftsenergi og inventar

Præsentation af udvalgte staldeksempler

Staldeksempler 1

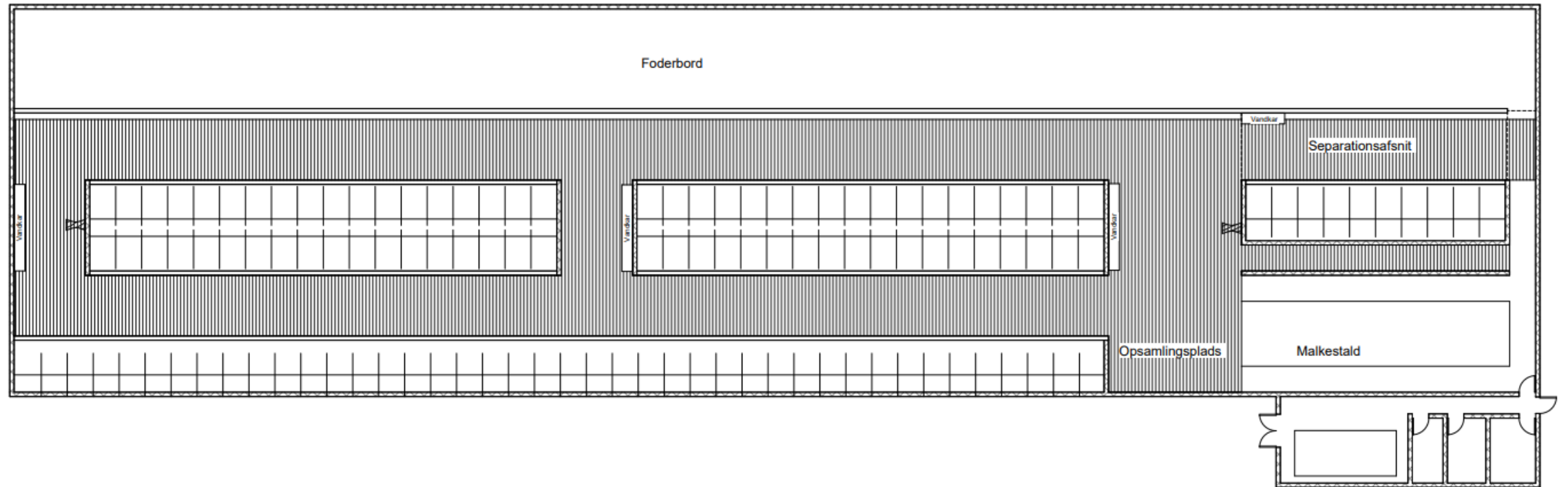
Tre rækker sengebåse bag foderbord

Staldeksempler 1

Tre rækker sengebåse bag foderbord

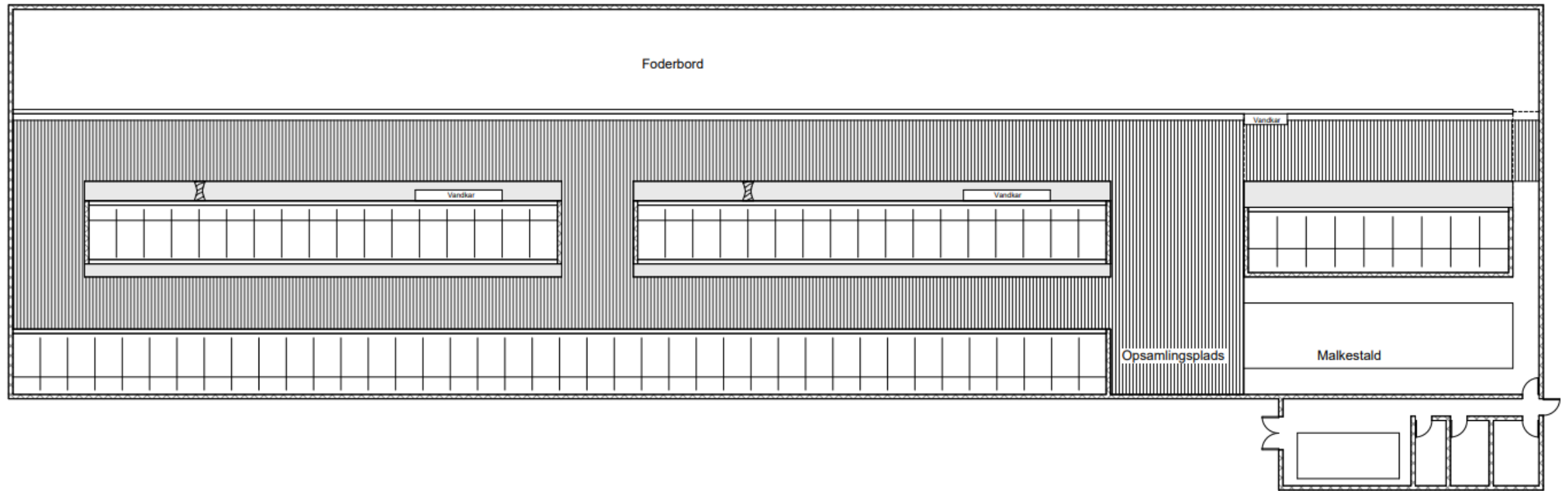
2025: kostald med 124 sengebåse
á 1,20 meter, 6,5 m² pr. ko

Staldeksempler 1 - Ombygning

To rækker sengebåse bag foderbord

2034: kostald med 83 sengebåse
á 1,25 meter, 9,9 m² pr. ko

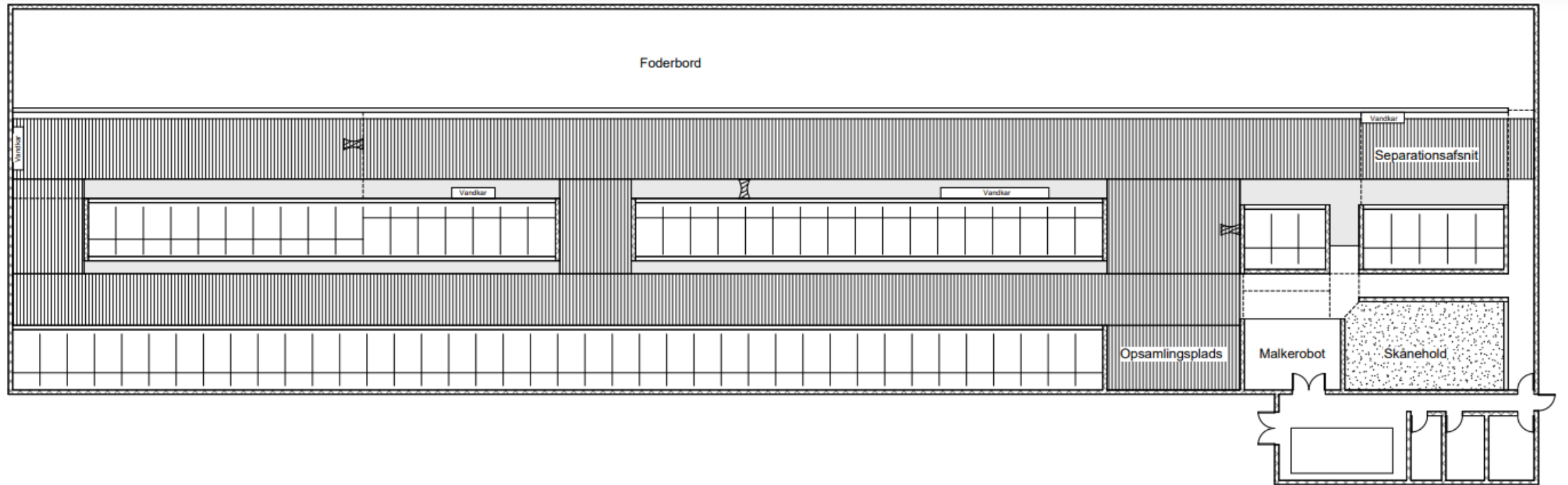

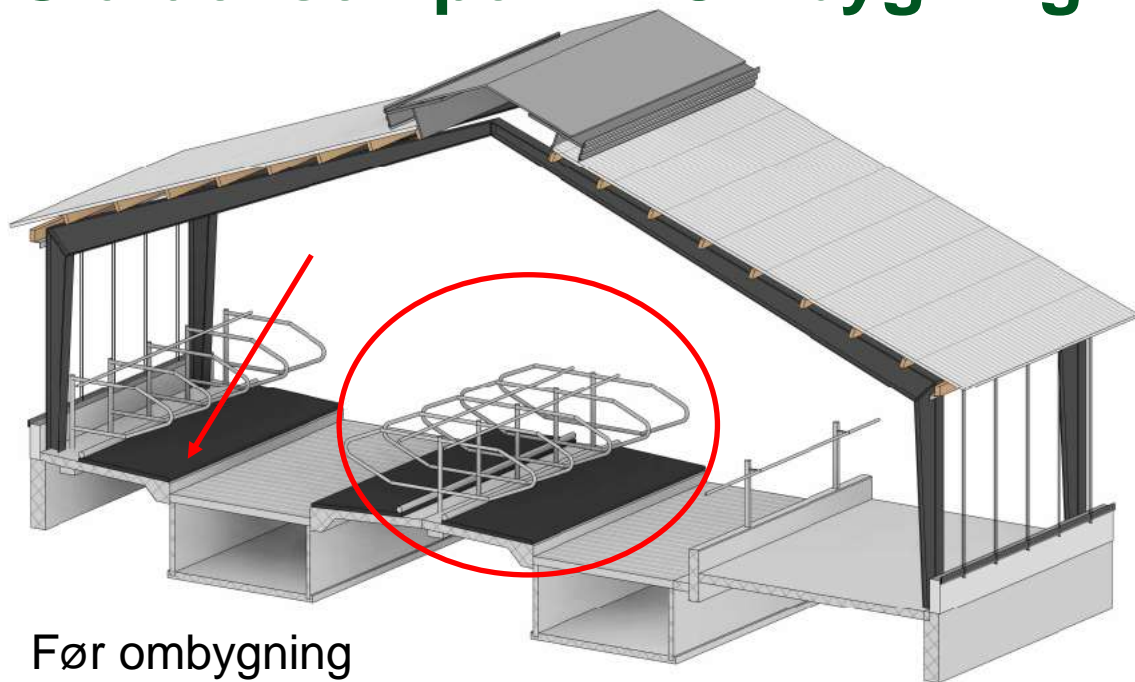
Staldeksempel 1 - Ombygning

To rækker sengebåse bag foderbord

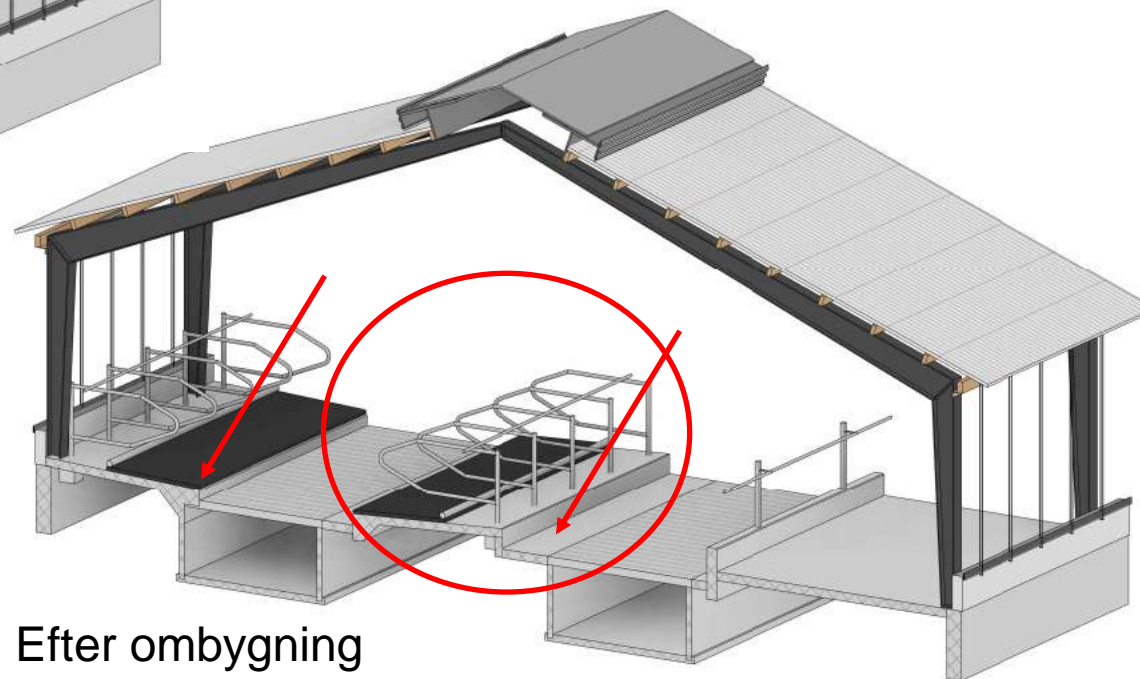
2034: kostald med 72 sengebåse
å 1,25 meter, 9,9 m² pr. ko

Staldeksempel 1 - Ombygning

Før ombygning

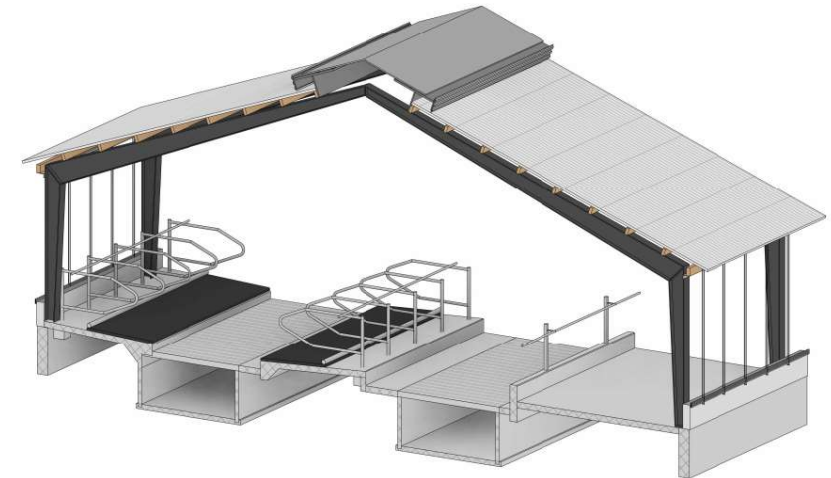
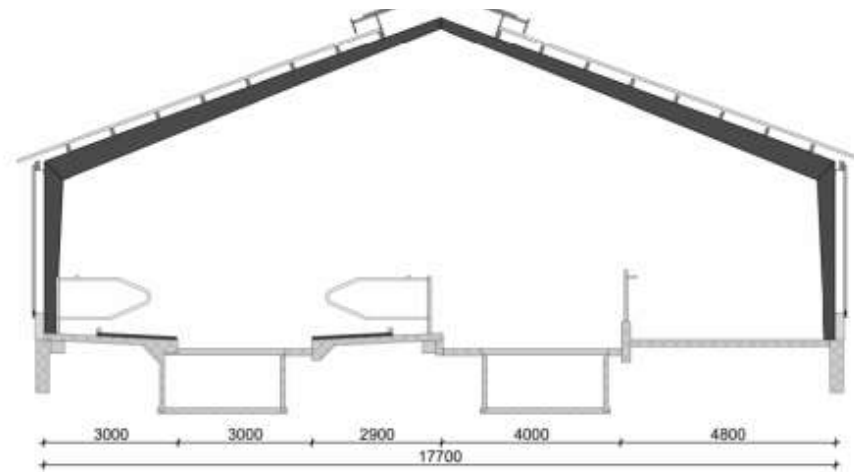
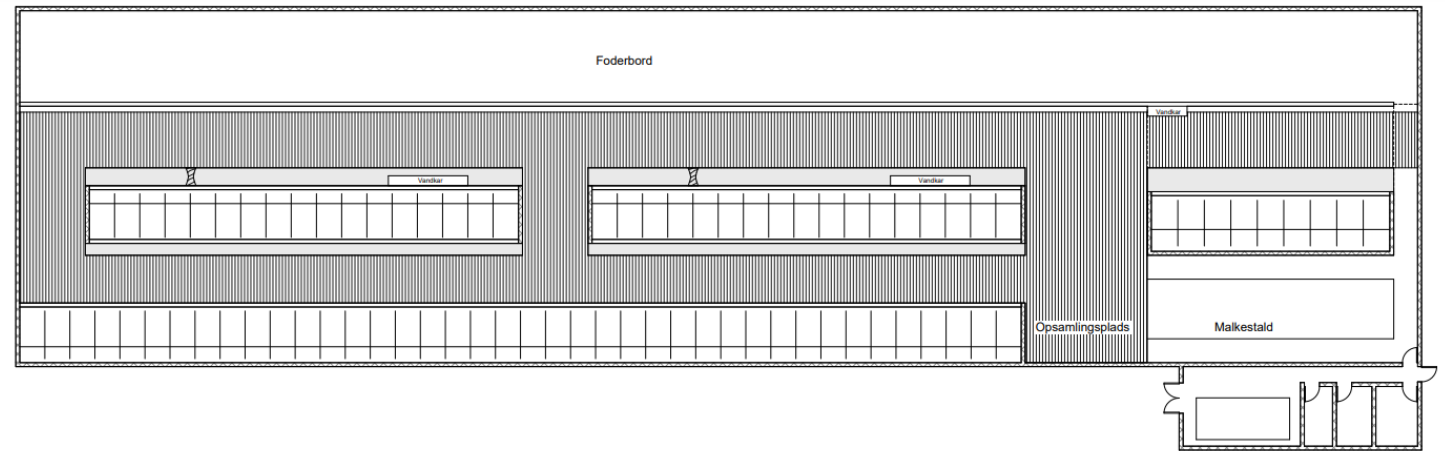
Efter ombygning

Staldeksempel 1 - Ombygning

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- El og VVS
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Flytning af vandkar
- Flytning af ko-børster

Ombygning i alt:
450.000,- kr. (excl. moms)

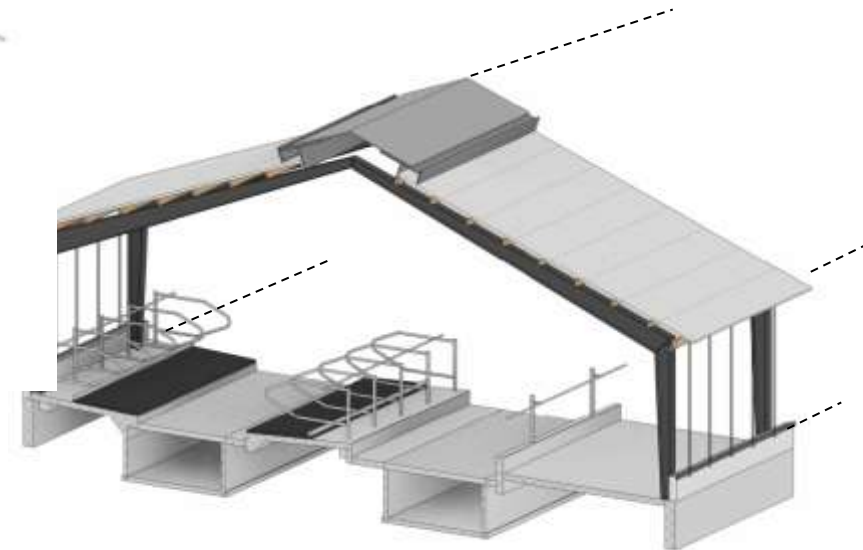
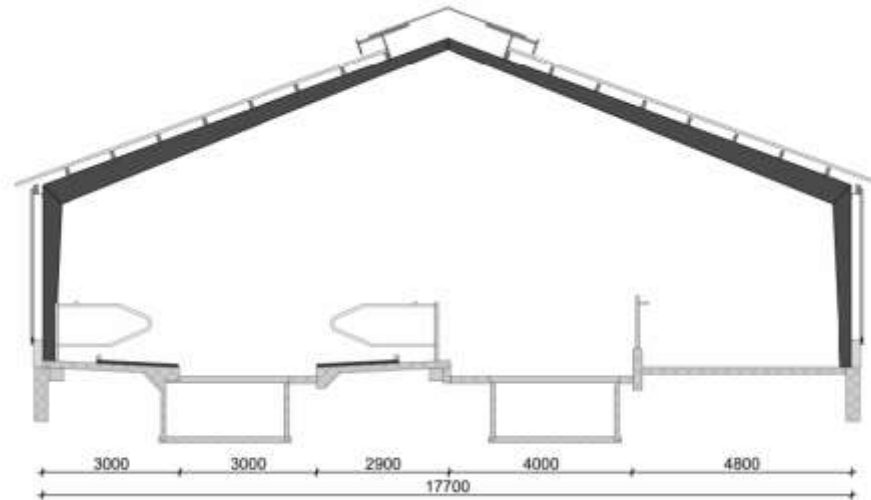
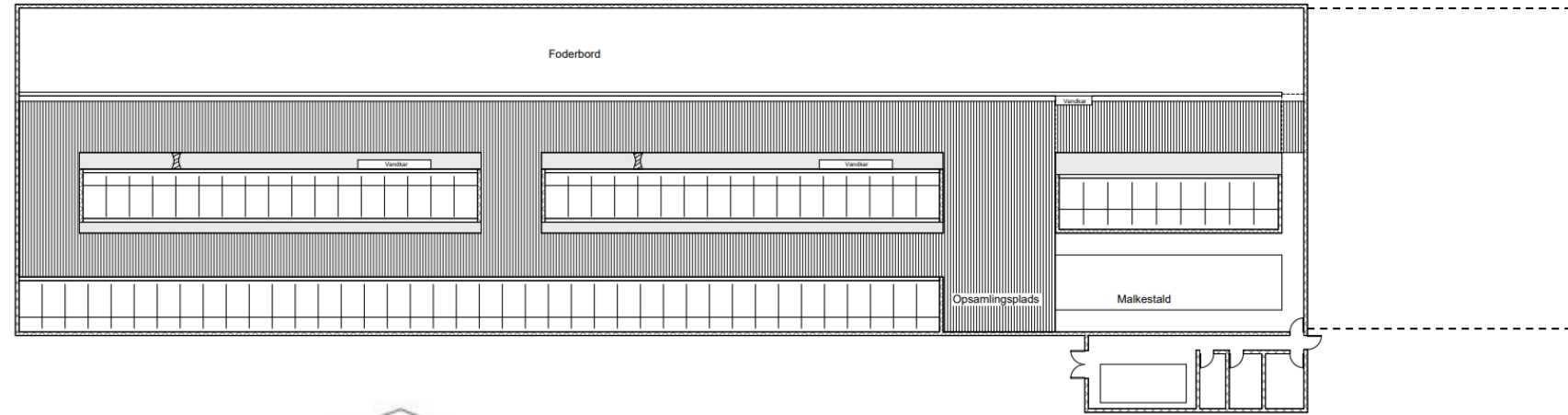

Staldeksempel 1 – Ombygning + tilbygning

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- El og VVS
- Tømrerarbejde
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Nye vandkar
- Flytning af vandkar
- Flytning af ko-børster

Ombygning + tilbygning i alt:
2.597.488,- kr. (excl. moms)

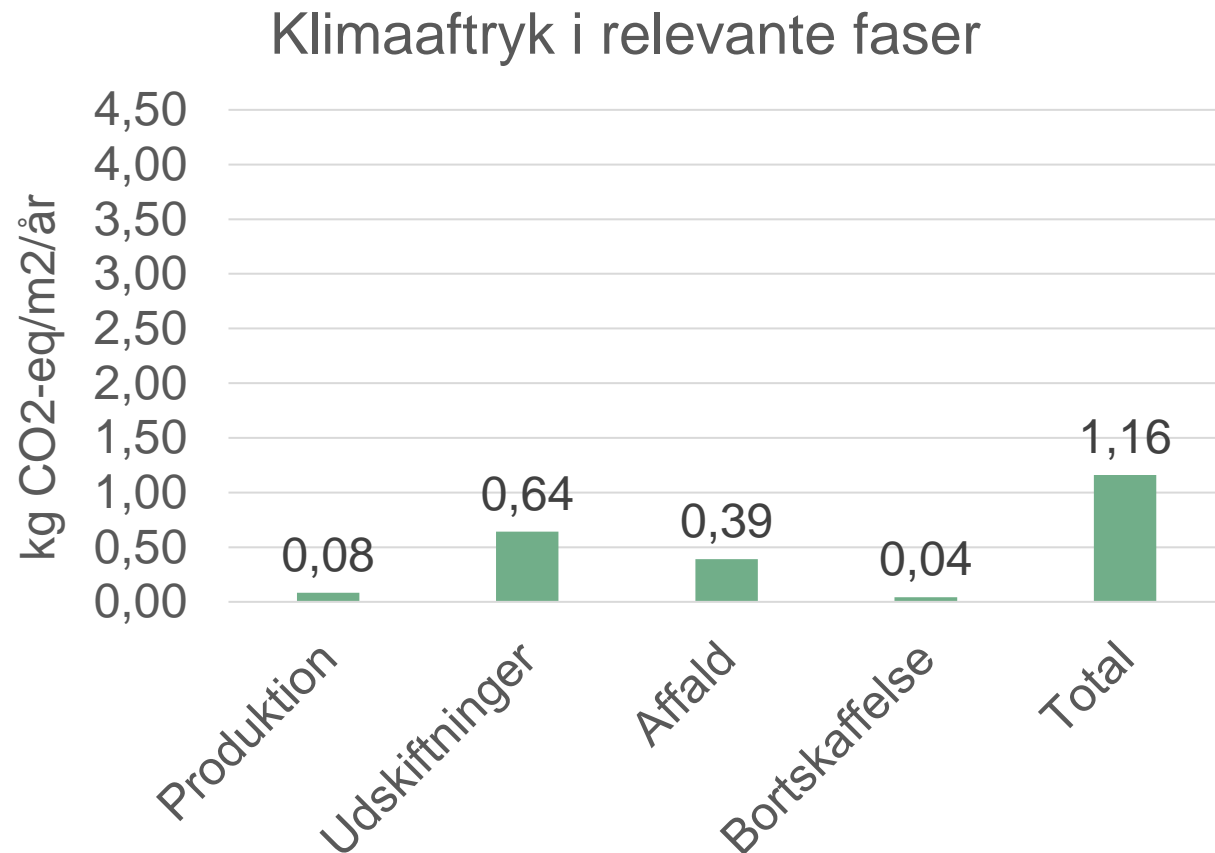

Staldeksempel 1 – Nybyggeri

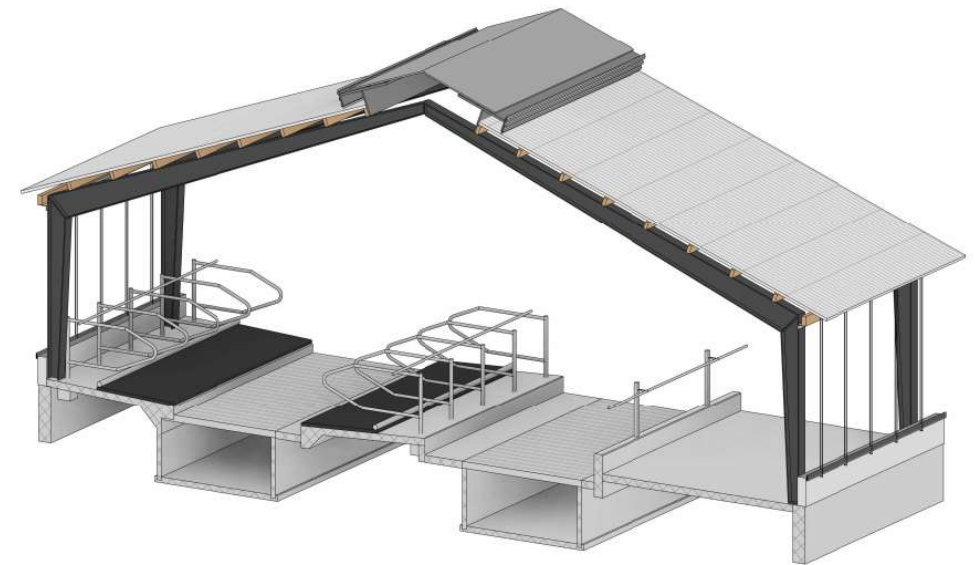
Nybyggeri	Nybyggeri
124 pladser, malkestald	124 pladser, 2 robotter
~5.900.000 kr.	~6.800.000 kr.

Staldeksempel 1 – LCA beregninger

Ombygning

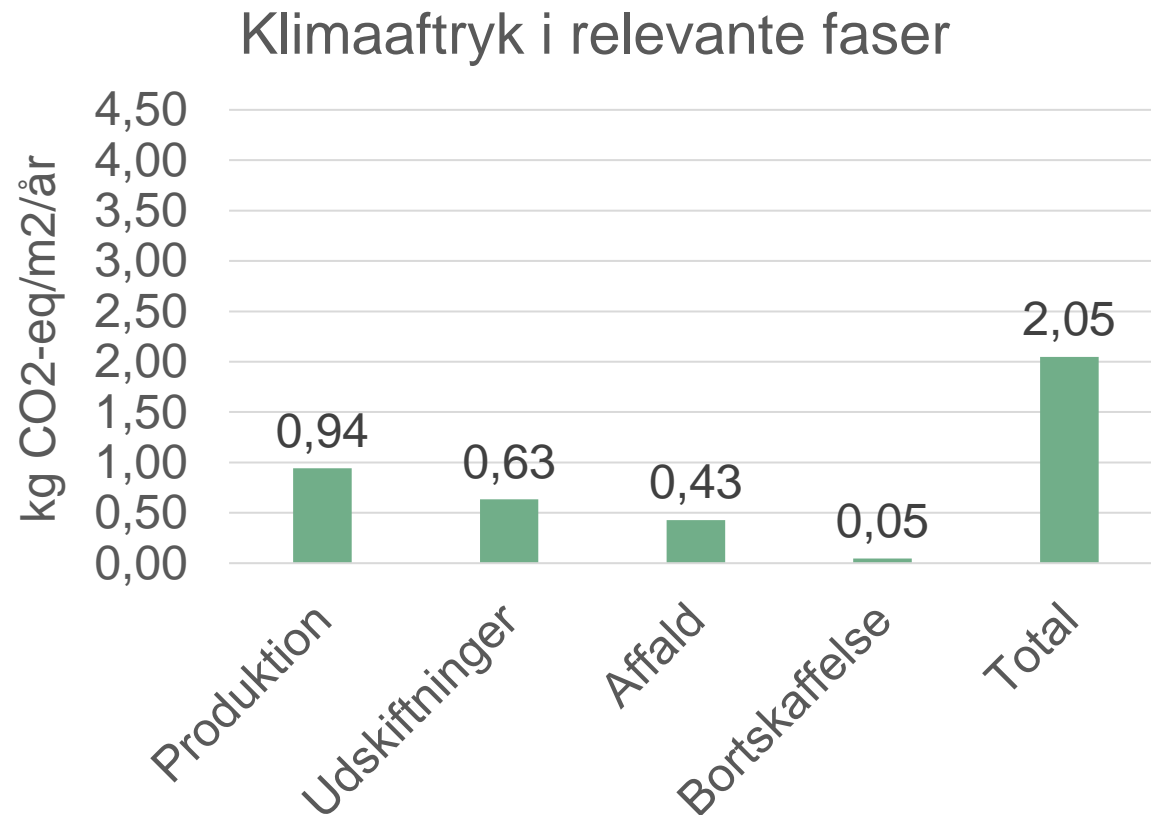
- Totalt et lavt klimaaftryk
- Størst klimaaftryk fra udskiftninger

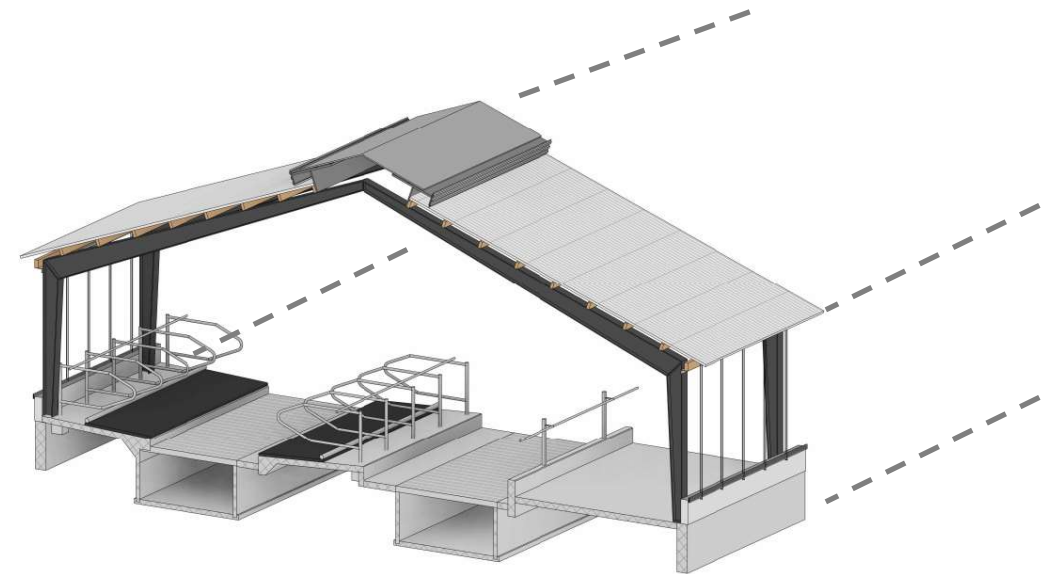

Staldeksempel 1 – LCA beregninger

Ombygning + tilbygning

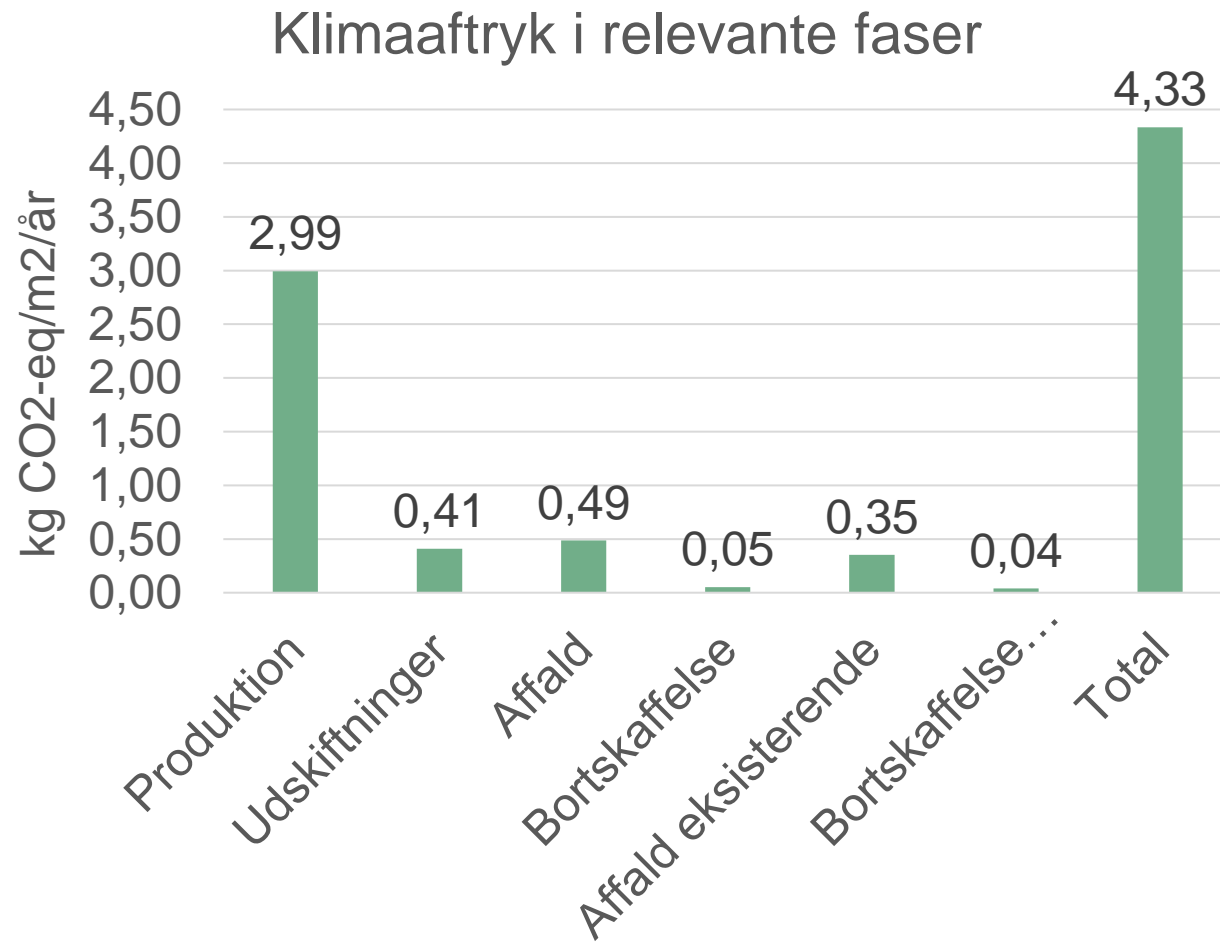

- Samlet klimaaftryk stiger ved at tilføje tilbygning
- Øgede mængder af nye materialer

Staldeksempel 1 – LCA beregninger

Nybyggeri

- Størst klimaaftryk ved nybyggeri
- Nye materialer
- Samt affaldshåndtering fra den gamle stald

Staldeksempel 1 – Sammenligning

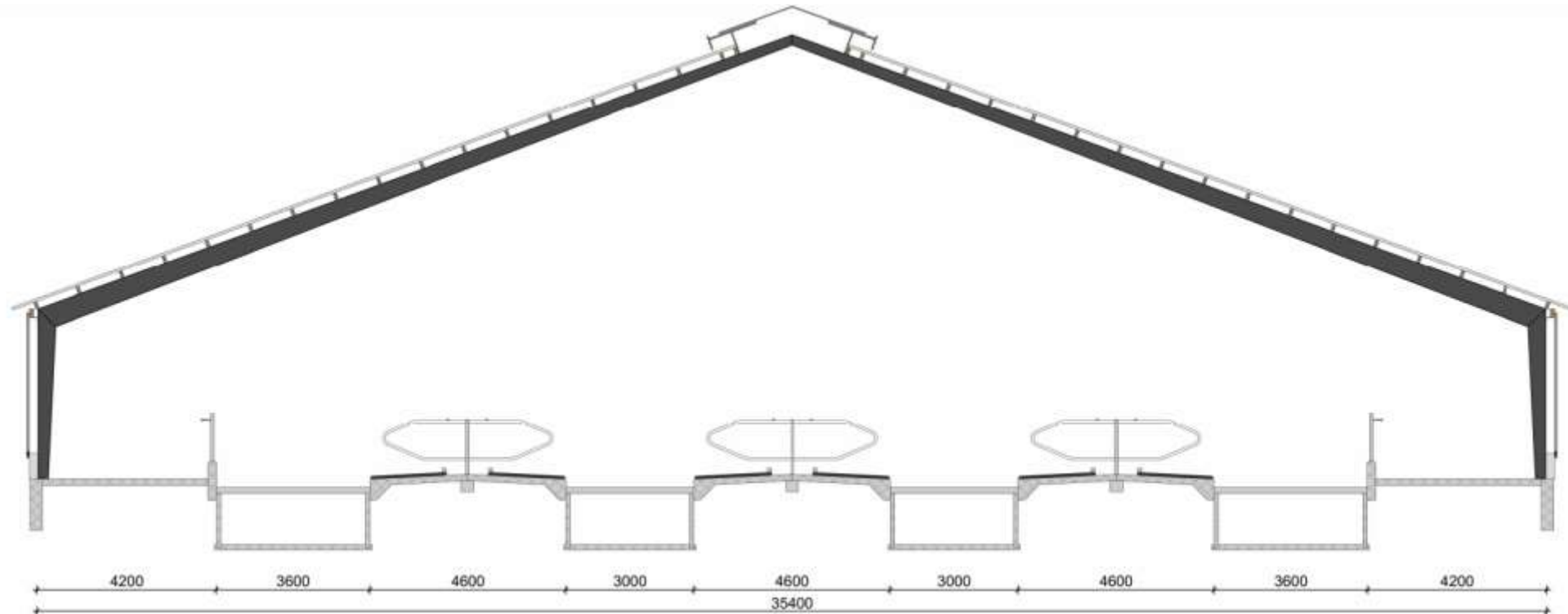
Ombygning	Ombygning + tilbygning	Nybyggeri	Nybyggeri
83 pladser, malkestald	124 plader, malkestald	124 pladser, malkestald	124 pladser, 2 robotter
~450.000 kr.	~2.600.000 kr.	~5.900.000 kr.	~6.800.000 kr.
1,16 kg CO ₂ eq./m ² /år	2,05 kg CO ₂ eq./m ² /år	4,33 kg CO ₂ eq./m ² /år	4,33 kg CO ₂ eq./m ² /år

Kan det så betale sig at ombygge lidt større stalde??

- Det næste eksempel er en stald med 360 sengebåse med 3 dobbelt rækker
- Bredt gennemgående foderbord langs begge ydervægge
- Eksemplet her har en noget større volumen og det kan måske betale sig at foretage en ombygning, der er noget dyrer, for at bevarer så mange pladser som muligt.

Staldeksempler 4

Tre rækker sengebåse bag foderbord

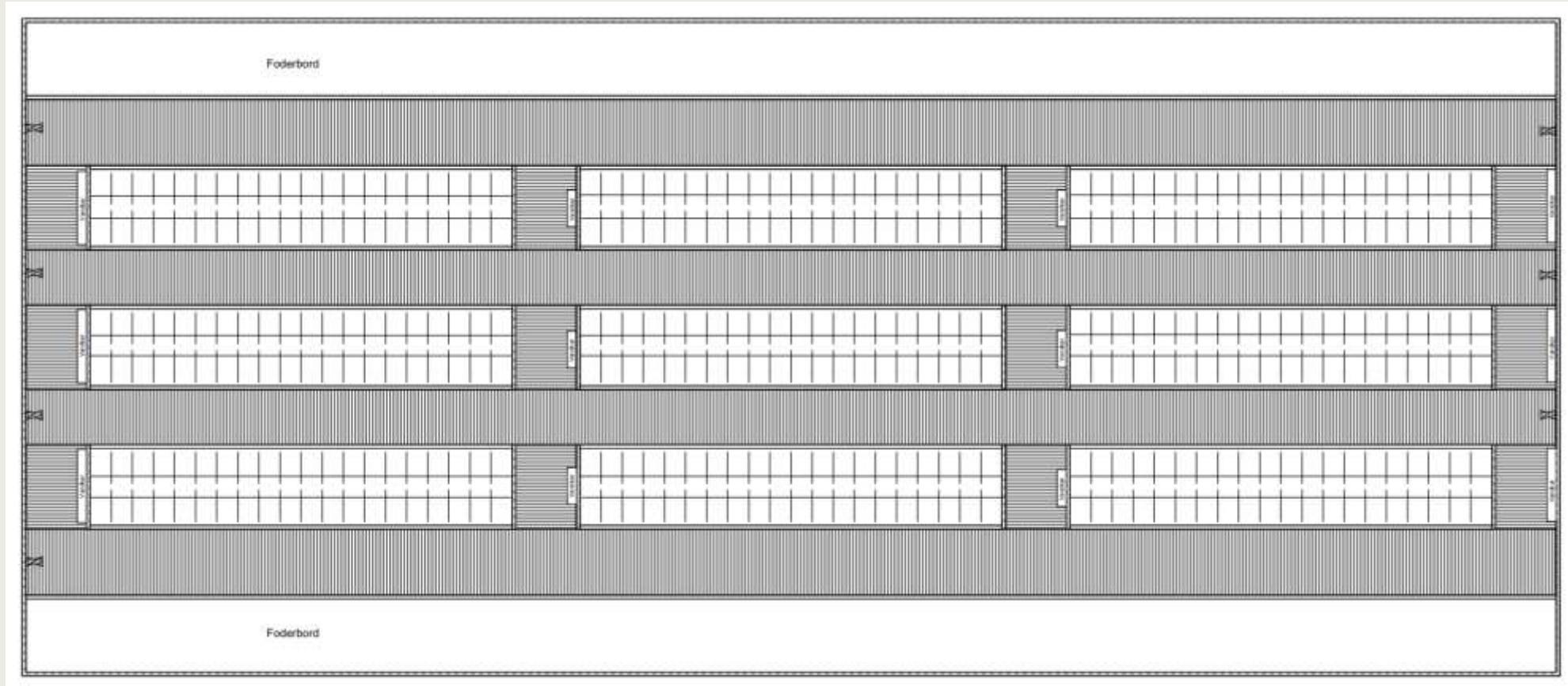

Staldeksempler 4 - original

Tre rækker sengebåse bag foderbord

2025: kostald med 360 sengebåse

á 1,15 meter 6,2 m² pr. ko

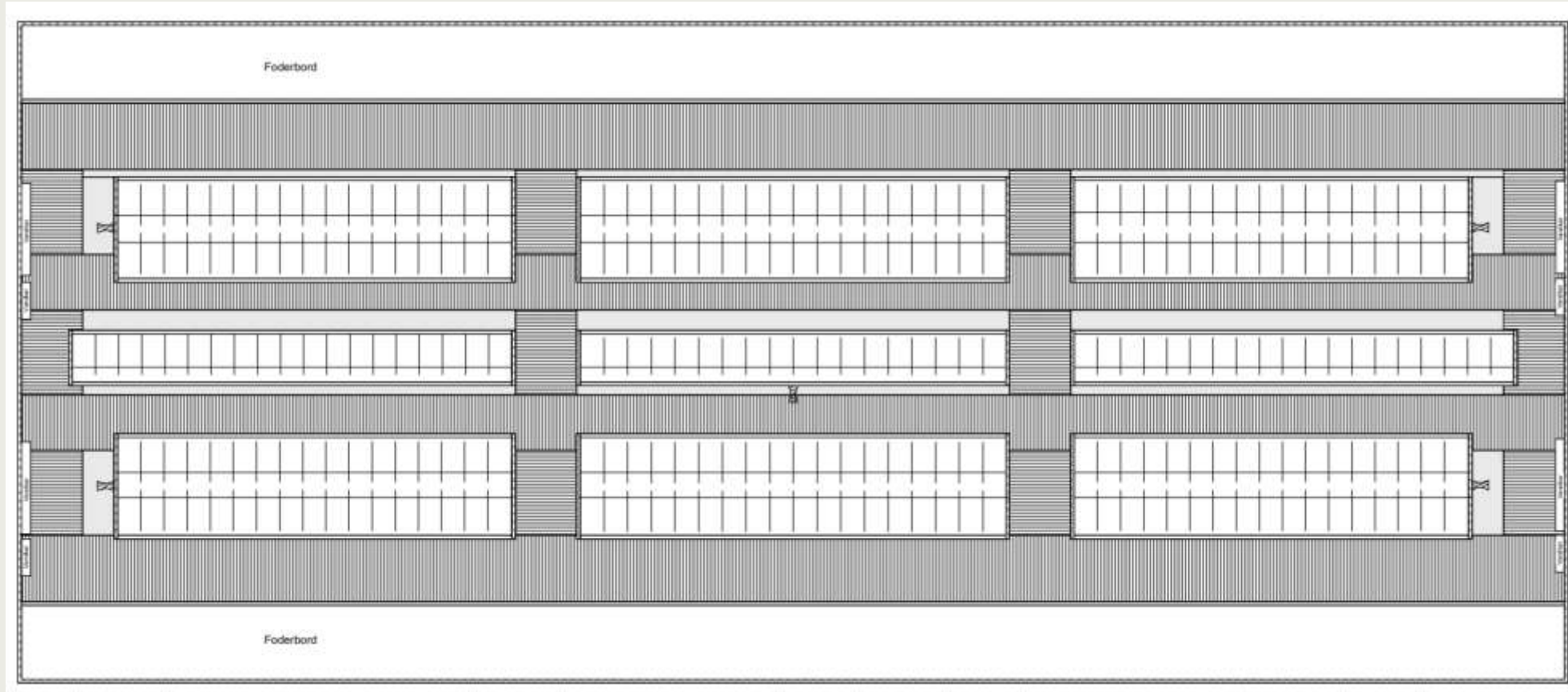

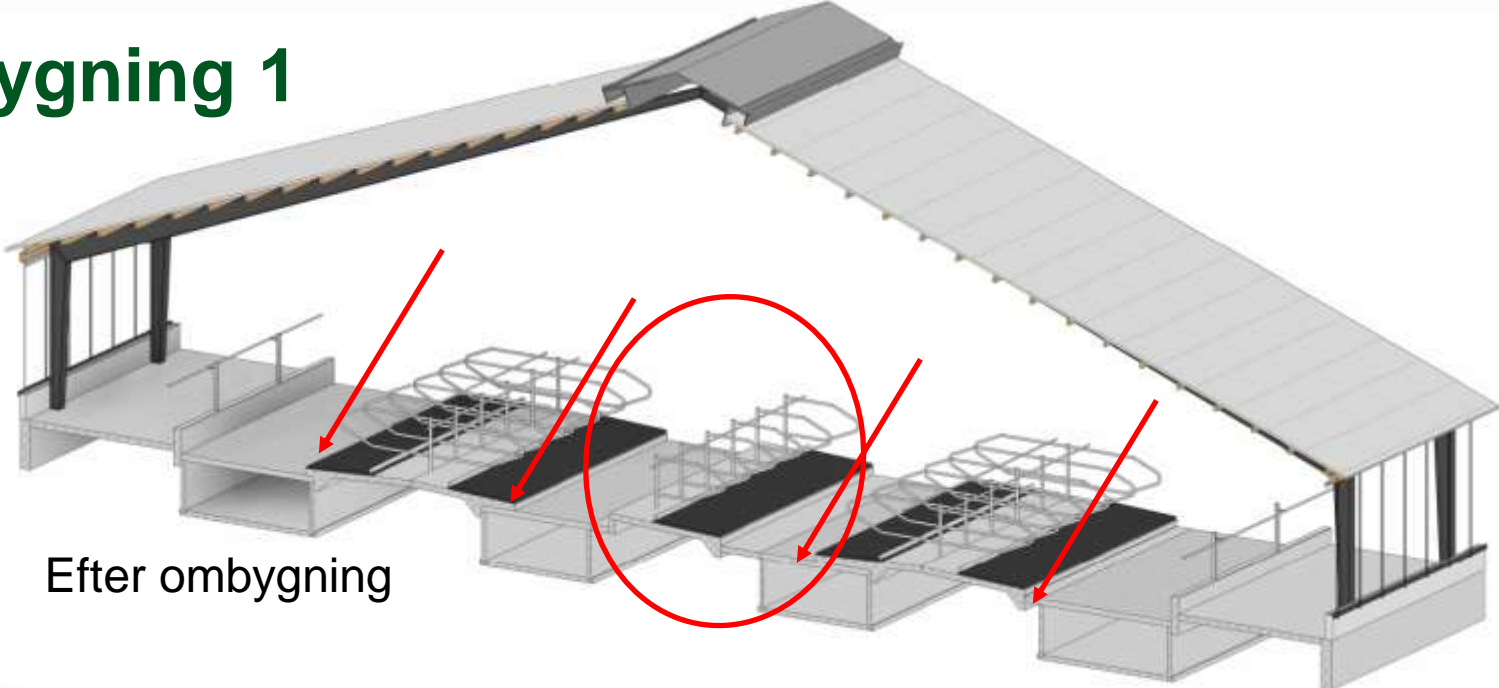
Staldeksempler 4 – ombygning 1

To + tre rækker sengebåse bag foderbord

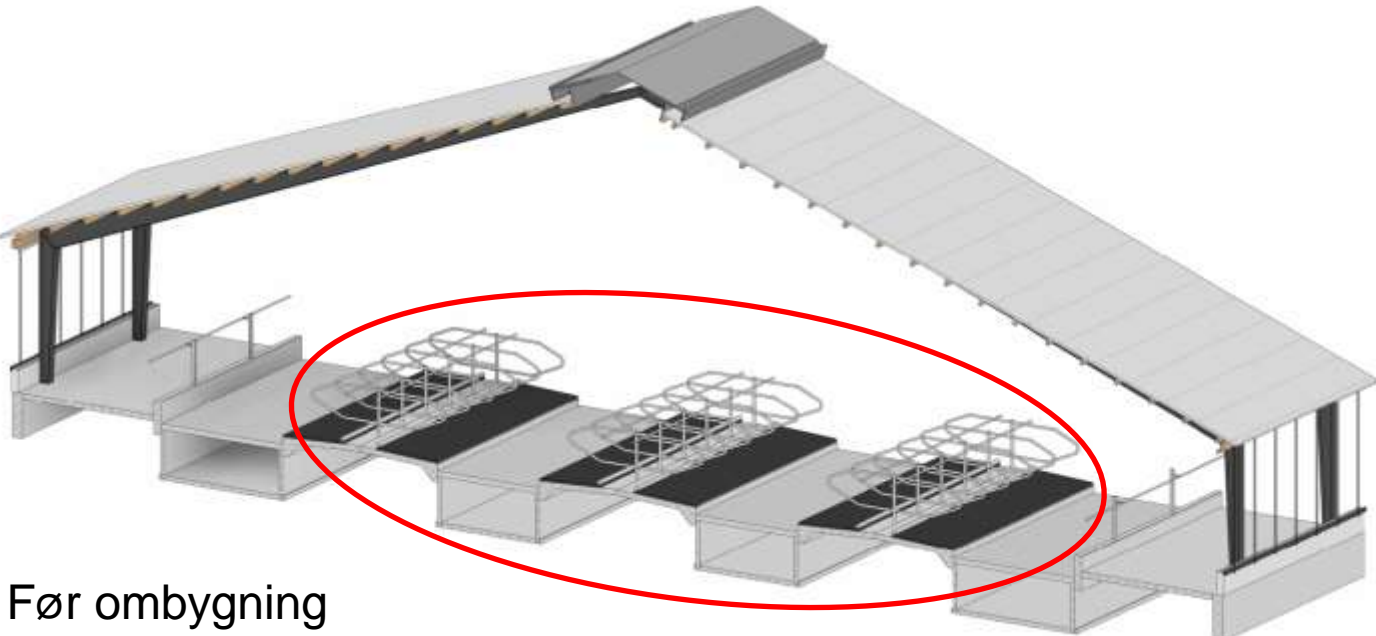
2025: kostald med 264 sengebåse
á 1,25 meter, 8,5 m² pr. ko

Staldeksempler 4 - Ombygning 1

Efter ombygning

Før ombygning

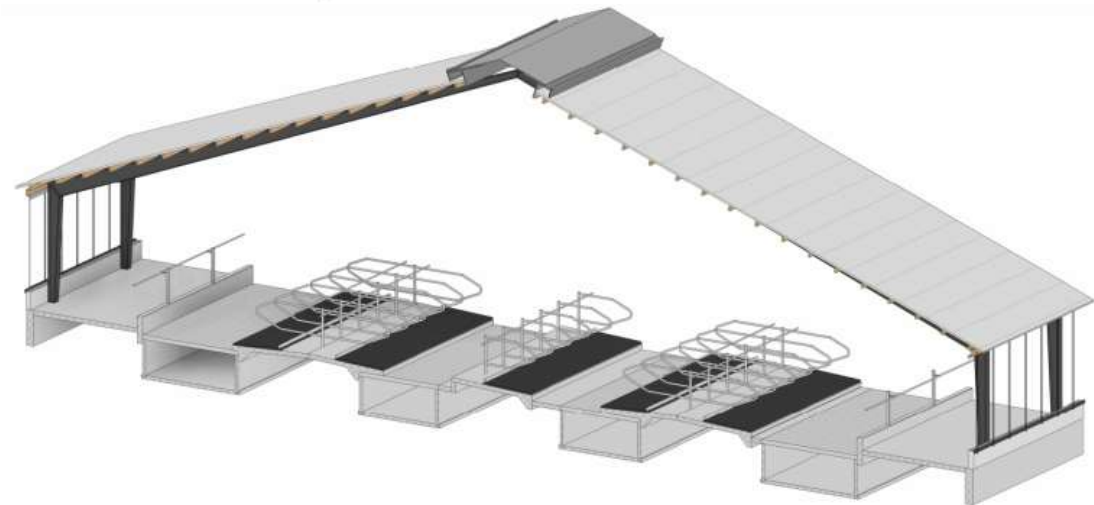
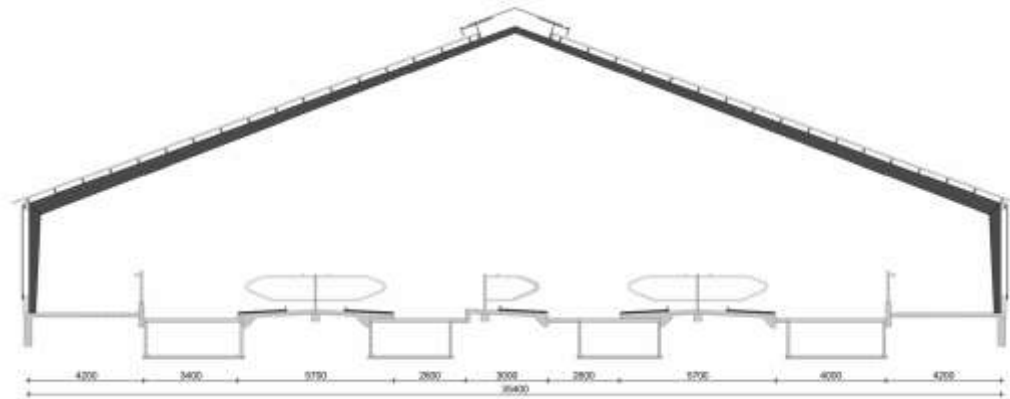
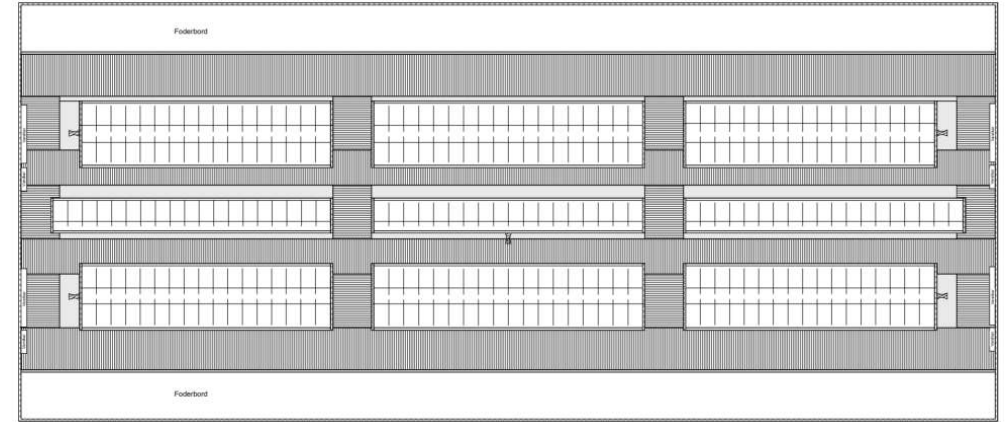
Staldeksempler 4 - Ombygning 1

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- El og VVS
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Ko-børster
- Vandkar

Ombygning i alt:

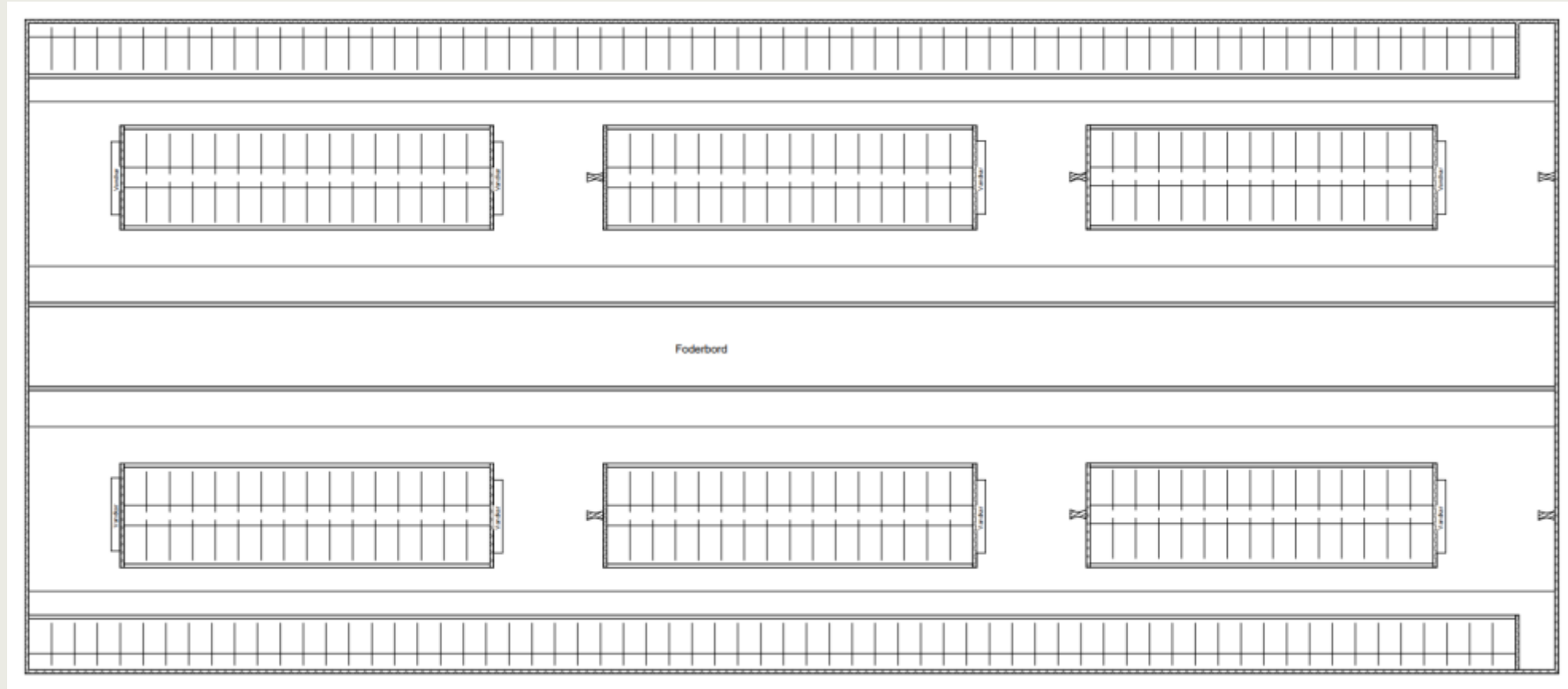
1.325.000,- kr. (excl. moms)

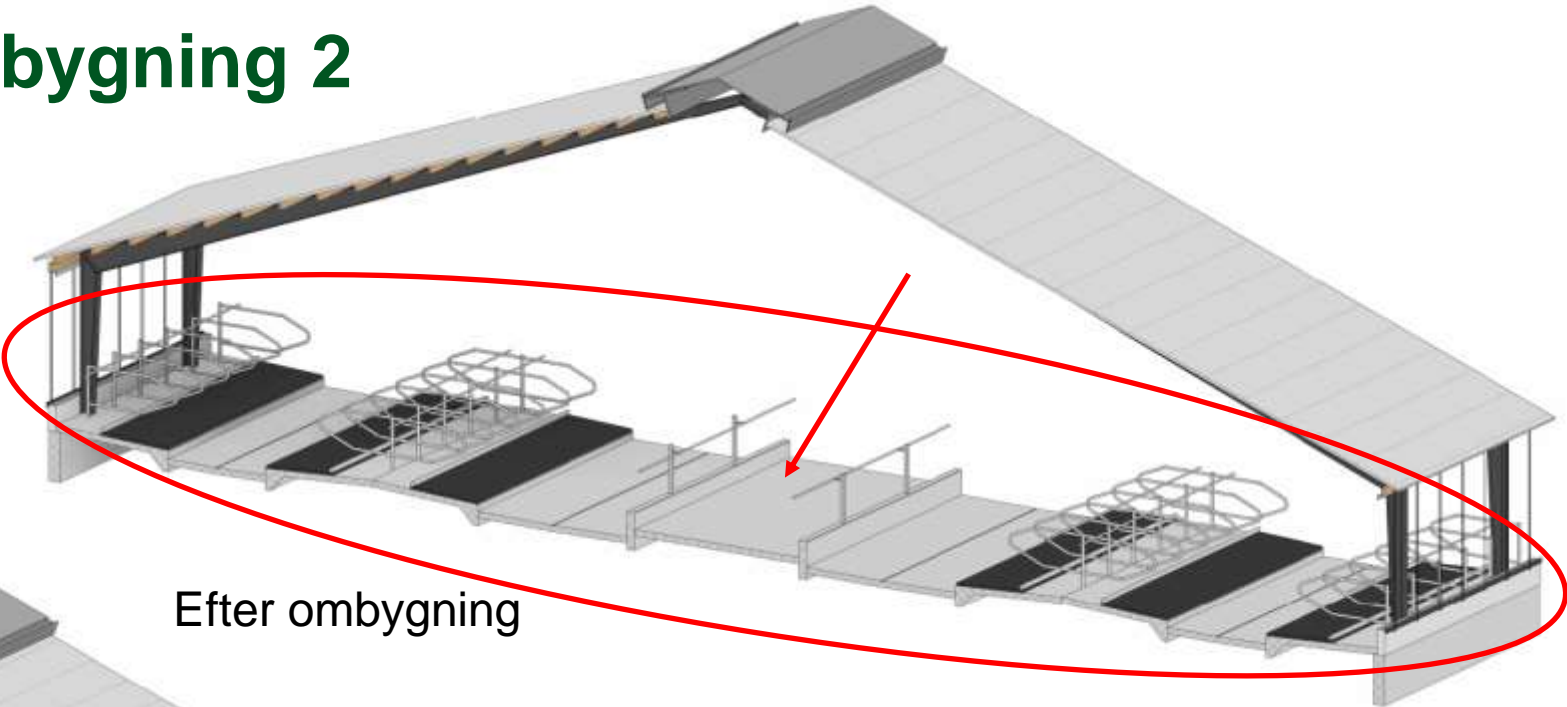
Staldeksempler 4 – ombygning 2

Tre rækker sengebåse bag foderbord

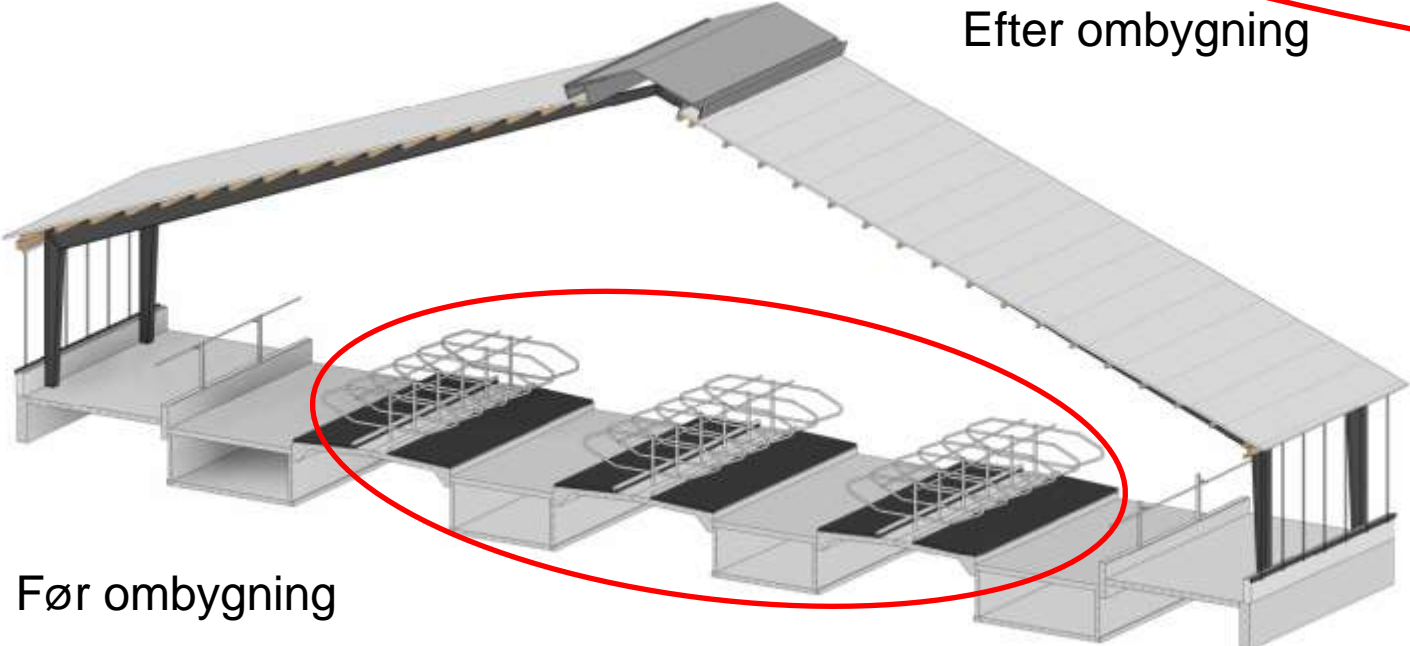
2025: kostald med 318 sengebåse
á 1,25 meter, 8,0 m² pr. ko

Staldeksempler 4 - Ombygning 2

Efter ombygning

Før ombygning

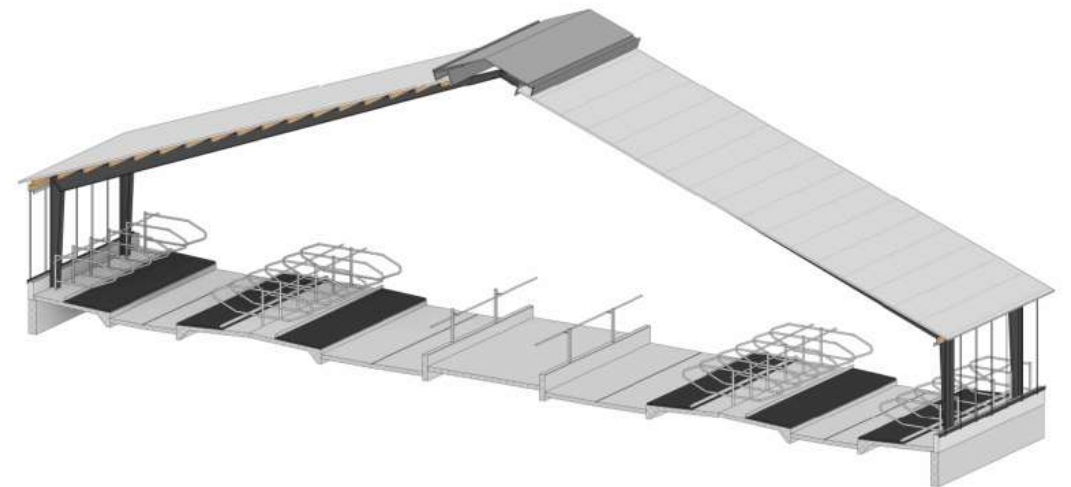
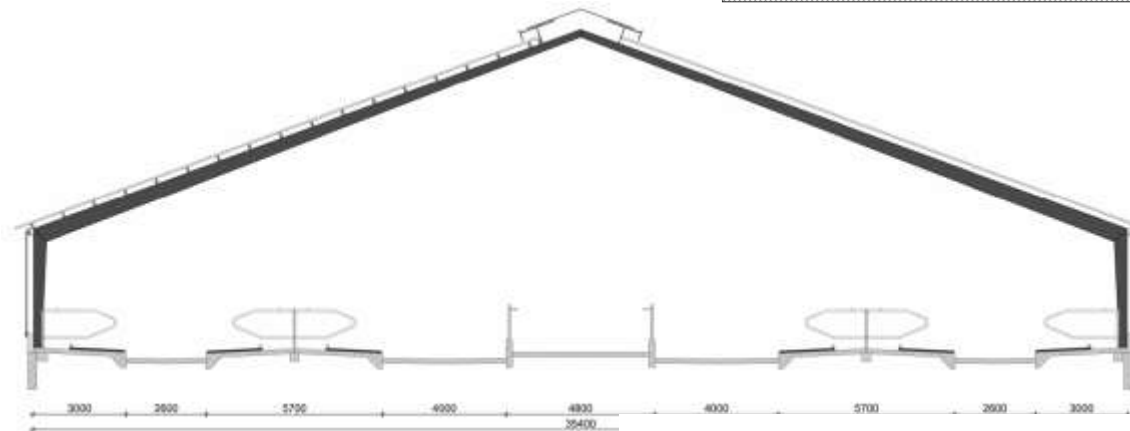
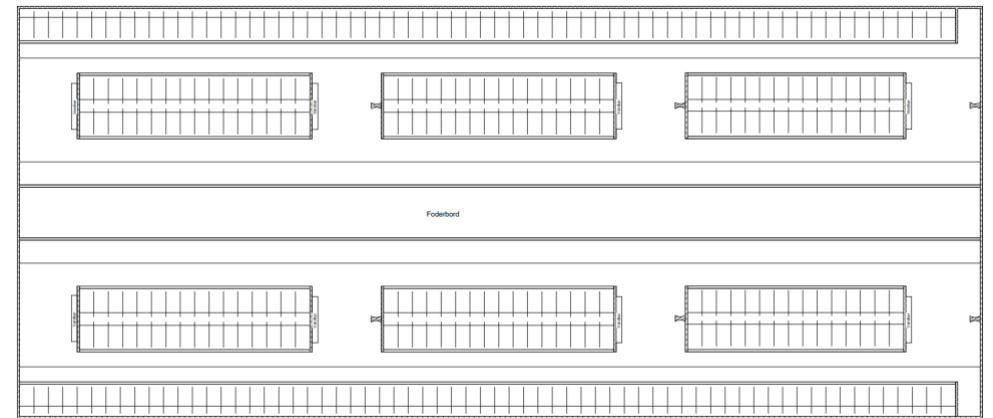
Staldeksempler 4 - Ombygning 2

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- Tømrerarbejde
- El og VVS
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Låger
- Nye ko-børster
- Nye vandkar
- Gylle og udmugning

Ombygning i alt:

4.485.000,- kr. (excl. moms)

Staldeksempler 4 - Nybyggeri

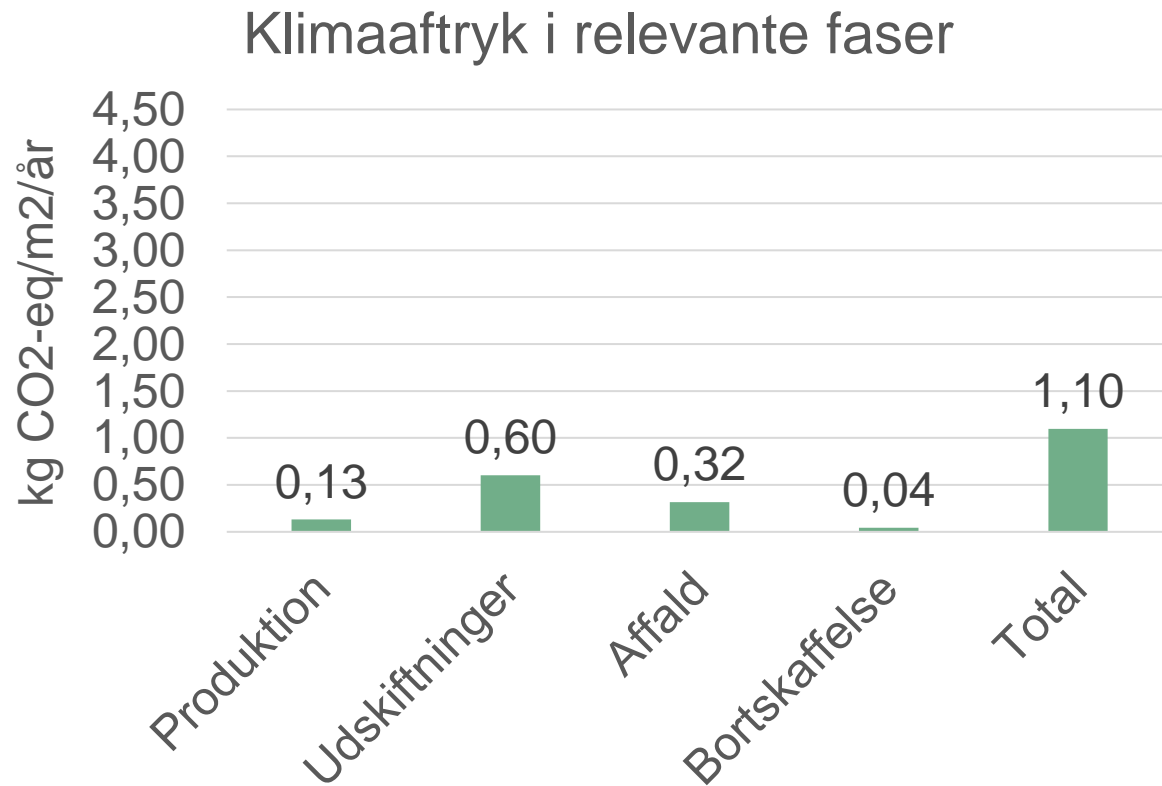
Nybyggeri

360 pladser

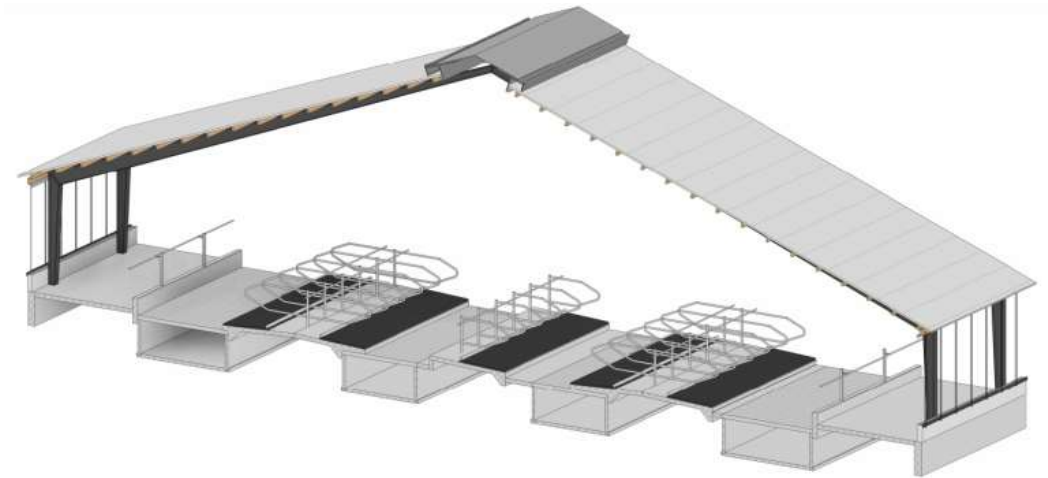
~10.880.000 kr.

Staldeksempler 4 – LCA beregninger

Ombygningsforslag 1

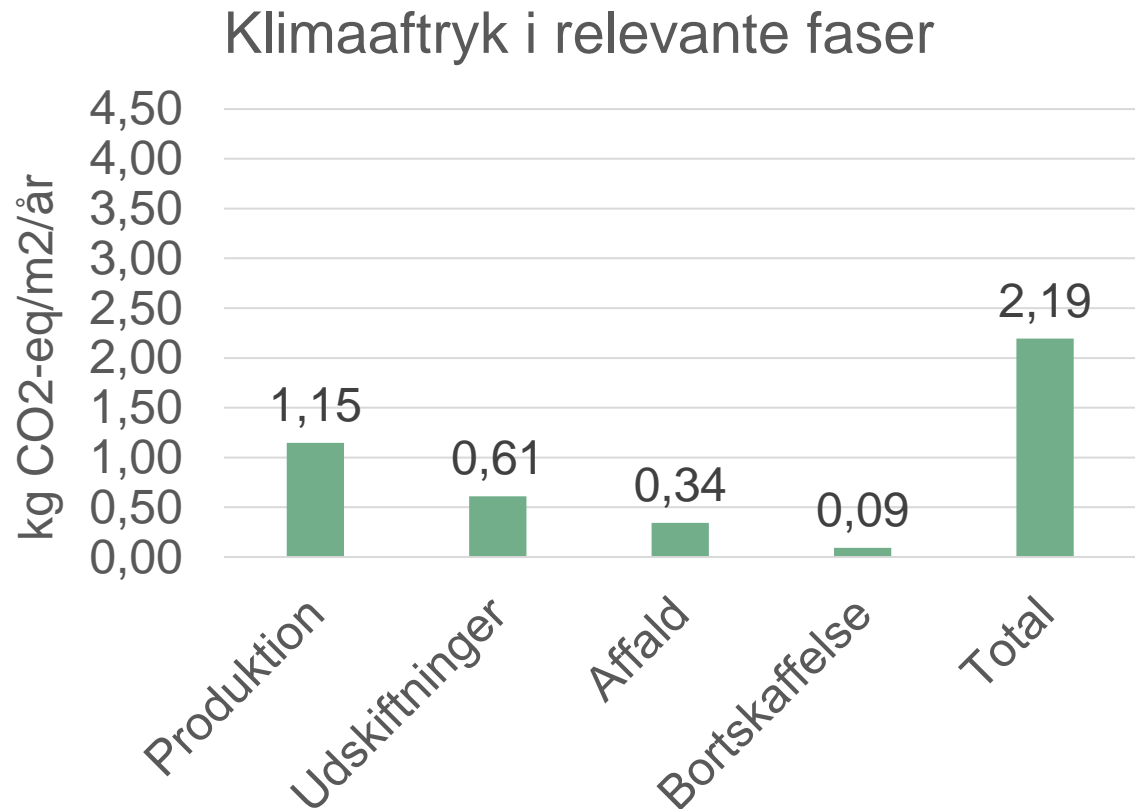

- Totalt et lavt klimaaftryk
- Lille ændring af bunden
- Størst aftryk fra udskiftninger

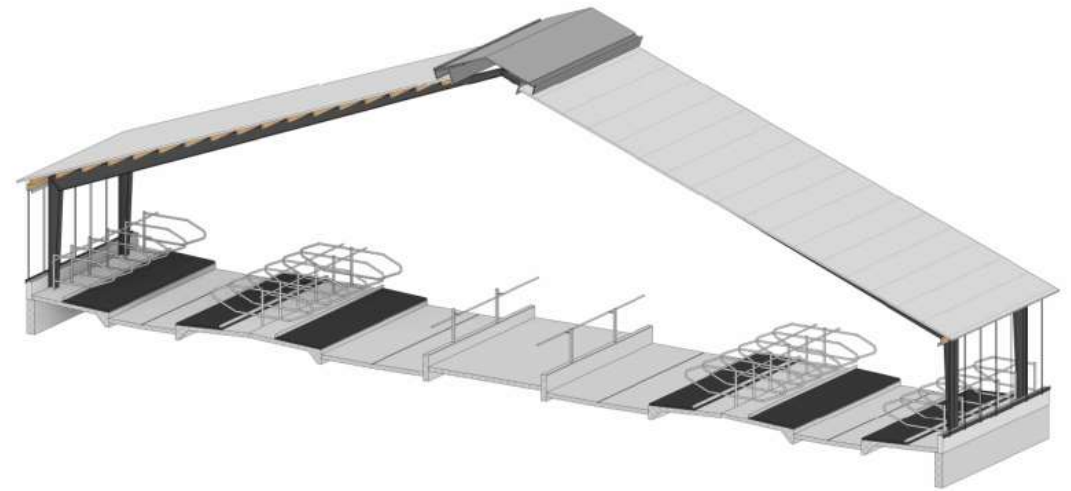

Staldeksempler 4 – LCA beregninger

Ombygningsforslag 2

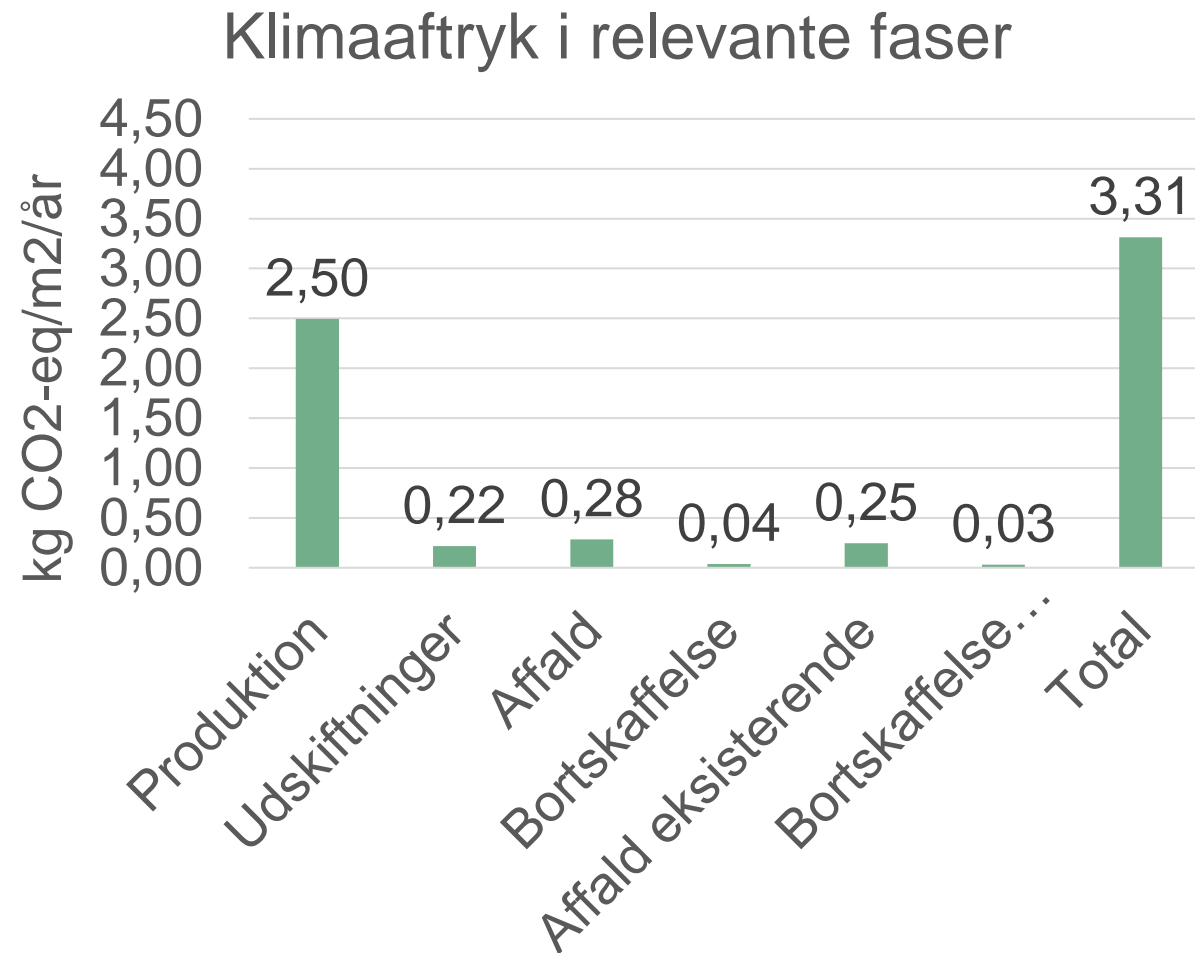

- Større bidrag fra nye materialer, pga. en større ændring af bunden

Staldeksempel 4 – LCA beregninger

Nybyggeri

- Størst klimaaftryk ved nybyggeri
- Nye materialer
- Samt affaldshåndtering fra den gamle stald

Staldeksempel 4 – Sammenligning

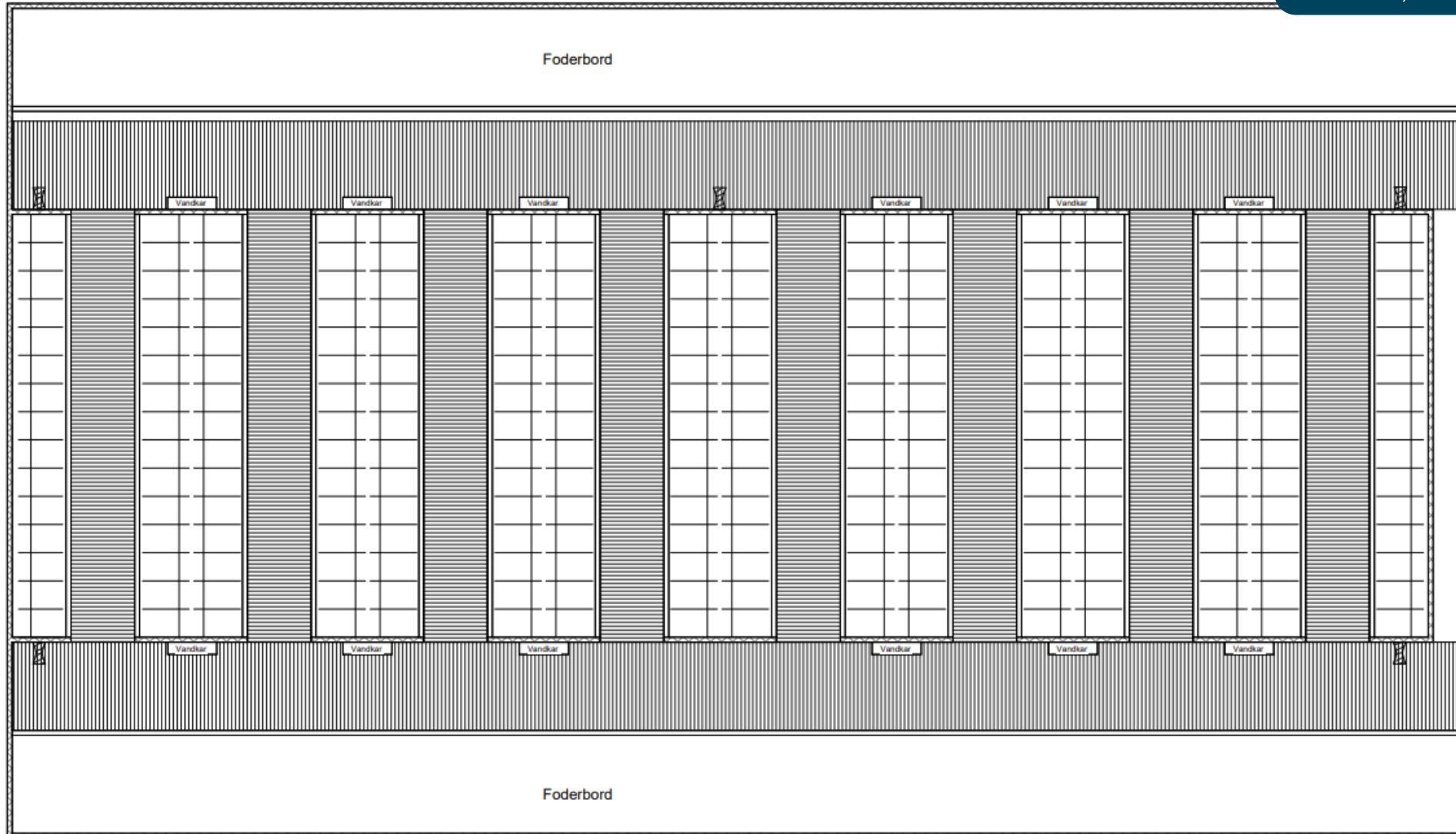
Ombygning 1	Ombygning 2	Nybyggeri
264 pladser	318 pladser	360 pladser
~1.328.000 kr.	~4.485.000 kr.	~10.880.000 kr.
1,10 kg CO ₂ eq./m ² /år	2,19 kg CO ₂ eq./m ² /år	3.31 kg CO ₂ eq./m ² /år

God råbygning til anden anvendelse

- En del af de stalde, der ikke kan overholde 2001 kravene, har nogle rigtig gode råbygninger og vil derfor måske kunne betale sig at ombygge dem til anden anvendelse
- I første omgang tænkes der her op nyindretning til andre dyregrupper
- Men det kunne selvfølgelig også være til noget helt andet – opbevaring af foder, campingvogne, udlejning til anden industri mv.
- I eksemplerne her, ser vi dog kun på anvendelse til andre dyregrupper

Tværstillet stald

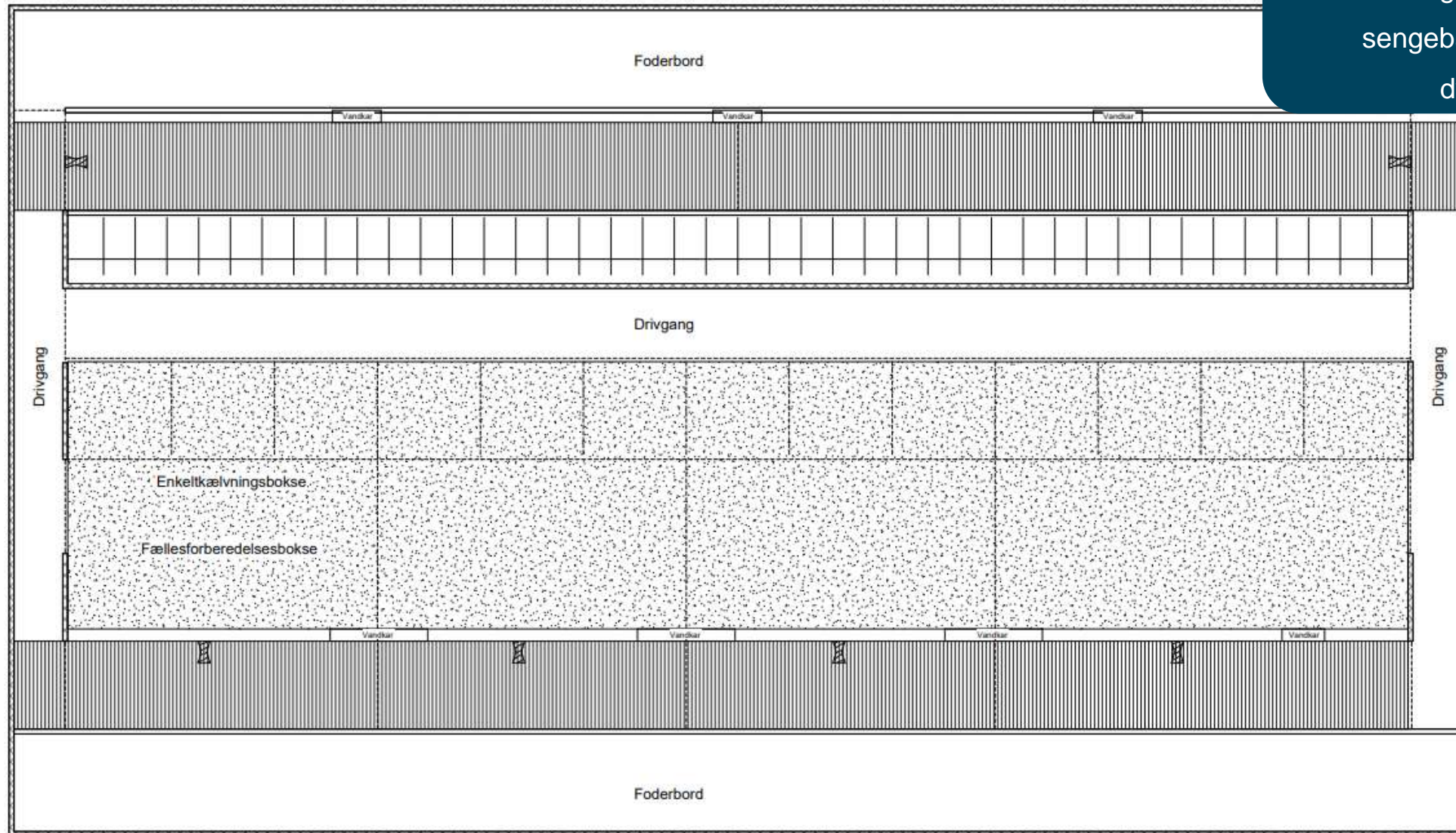
2025: kostald med 240 sengebåse
å 1,15 meter, 6,1 m² pr. ko

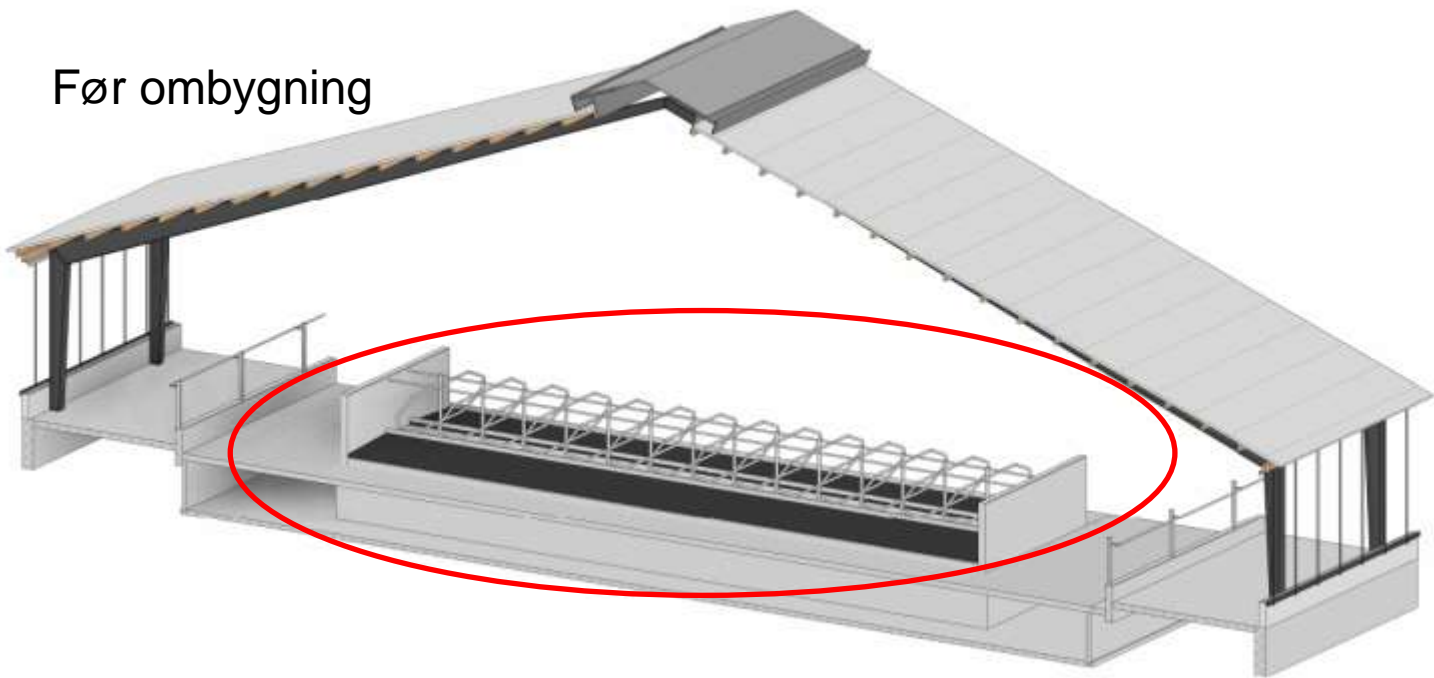

Goldko- og kælvningsfaciliteter

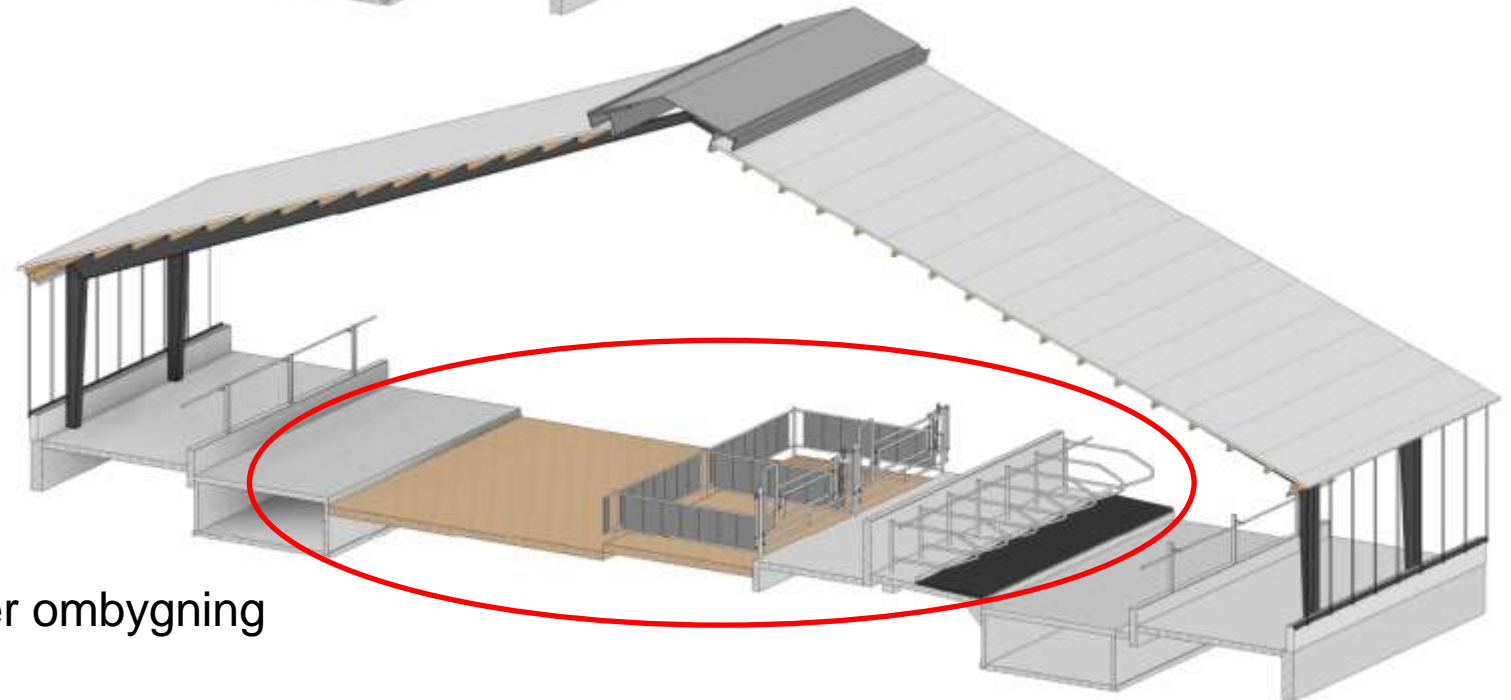
2034: goldko- og
kælvningsfaciliteter med 42
sengebåse á 1,30 m. og
dybstrøelse

Før ombygning

Efter ombygning

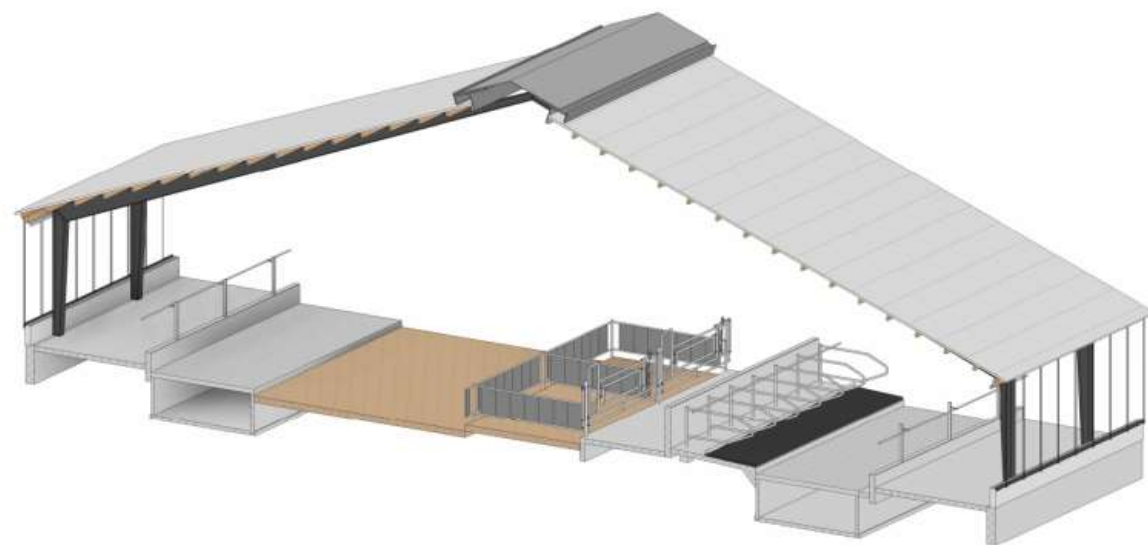
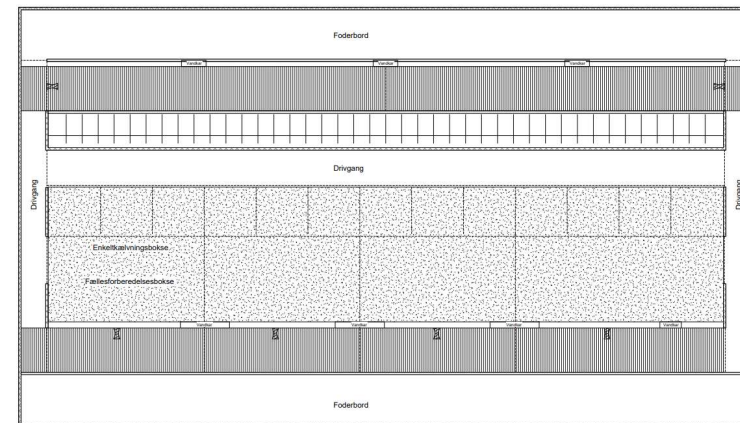

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- El og VVS
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Låger og skillerum
- Kælvningsfronte
- Nye vandkar
- Nye ko-børster

Ombygning i alt:

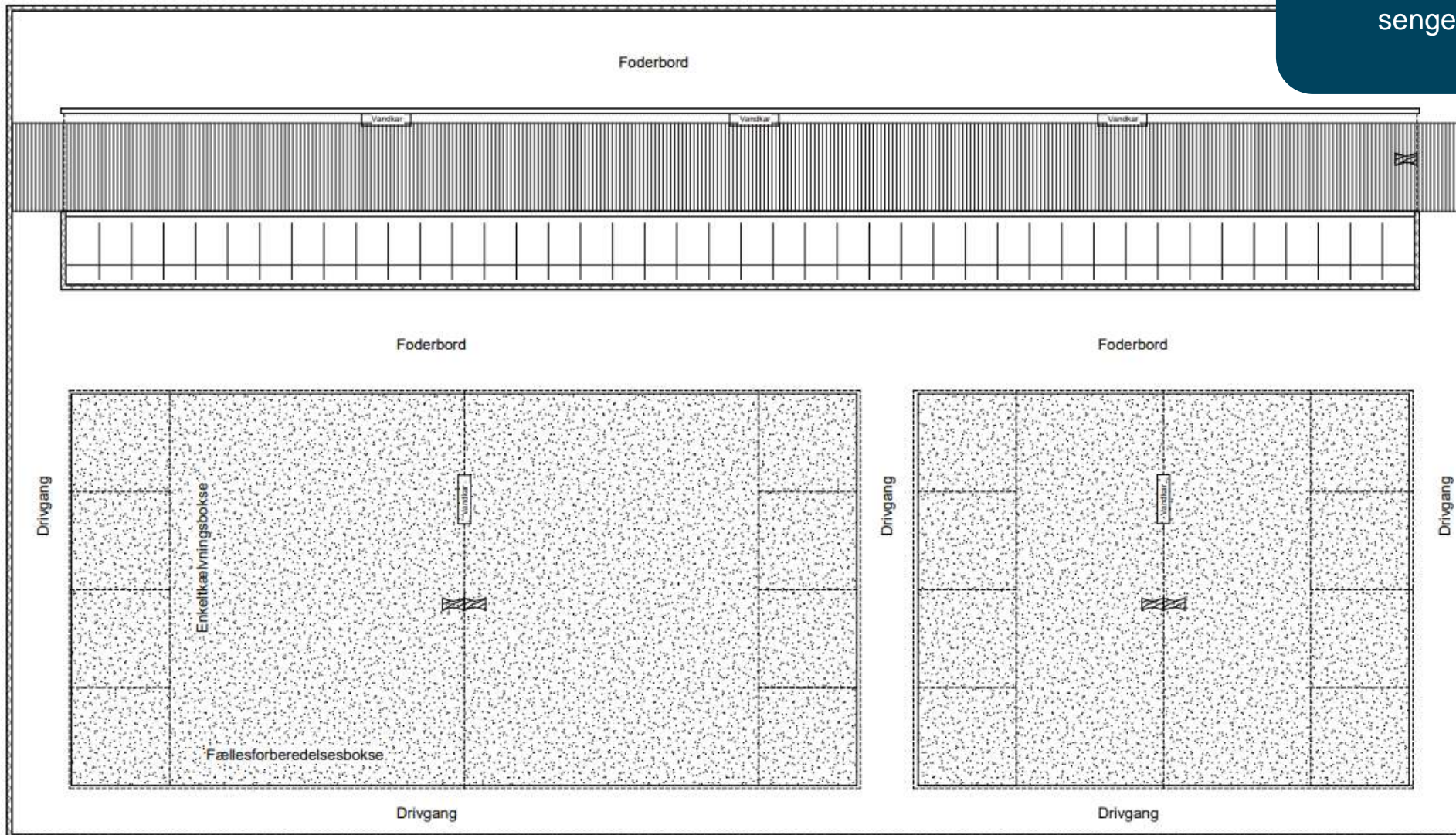
1.350.000,- kr. (excl. moms)

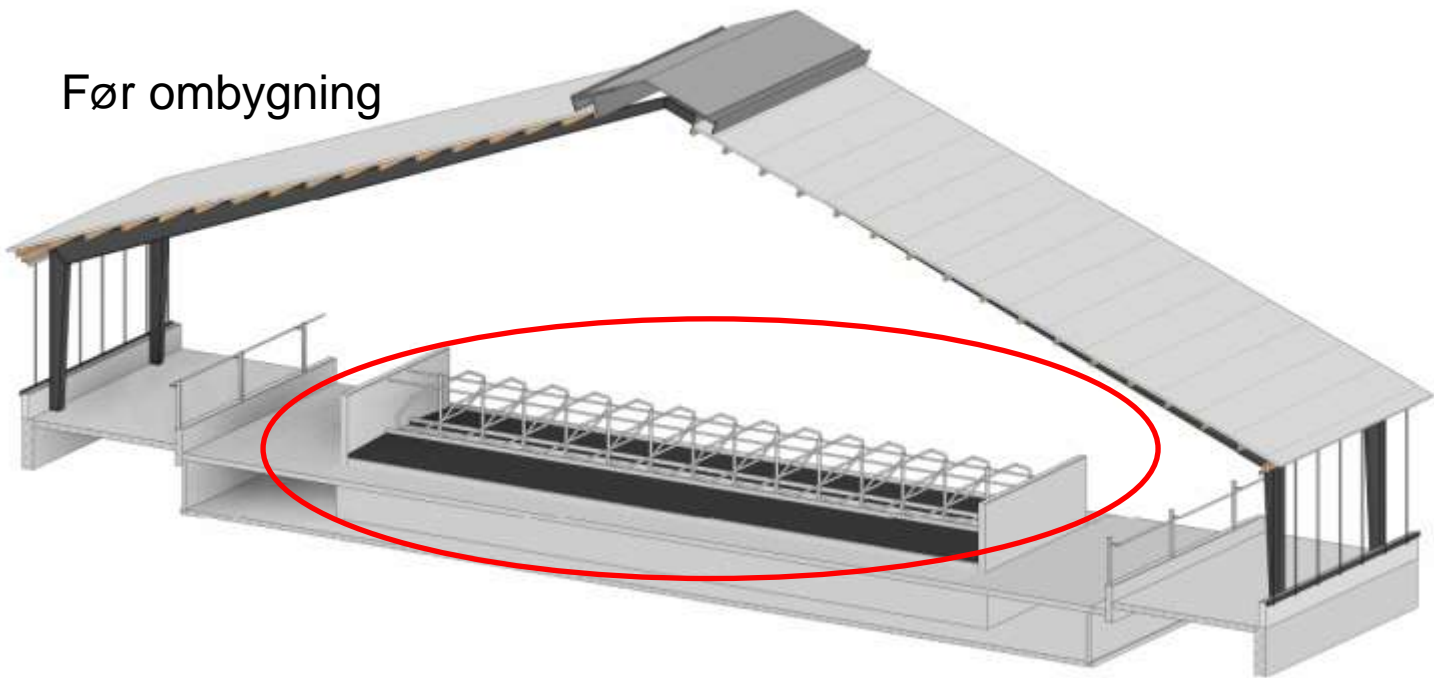

Goldko- og kælvningsfaciliteter

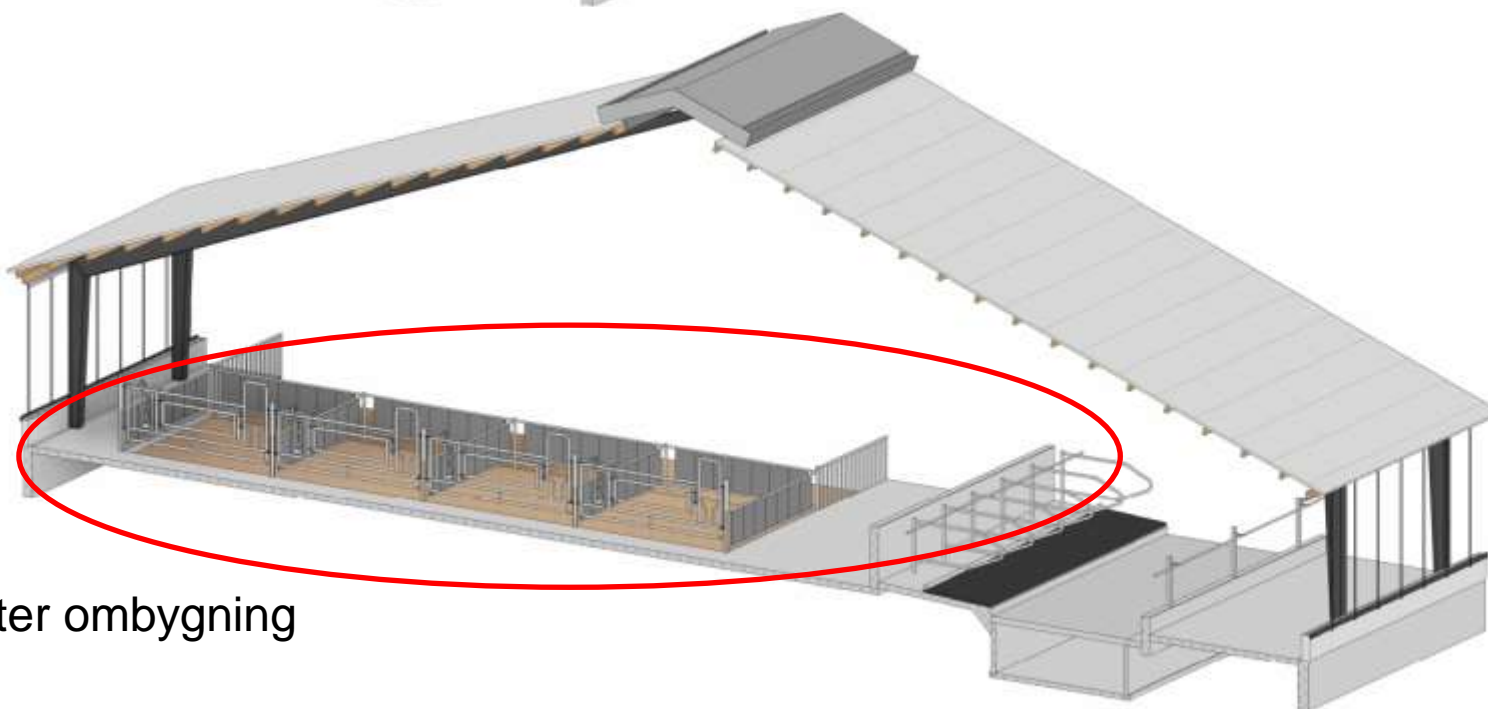
2034: goldko- og
kælvningsfaciliteter med 42
sengebåse á 1,30 m. og
dybstrøelse

Før ombygning

Efter ombygning

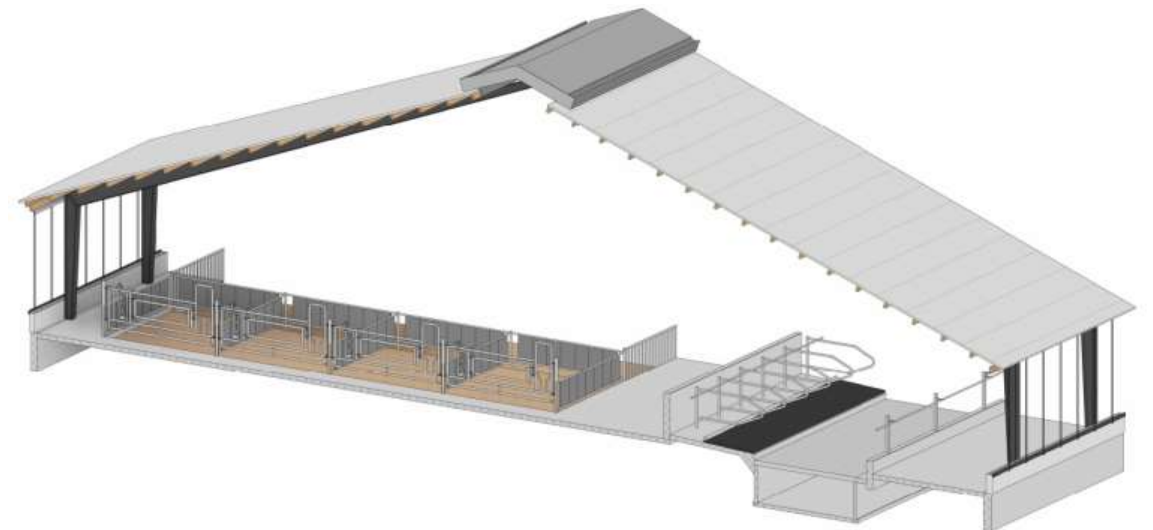
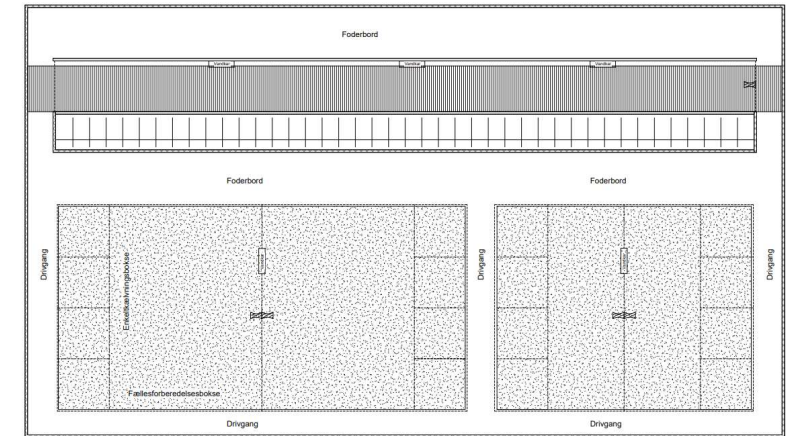
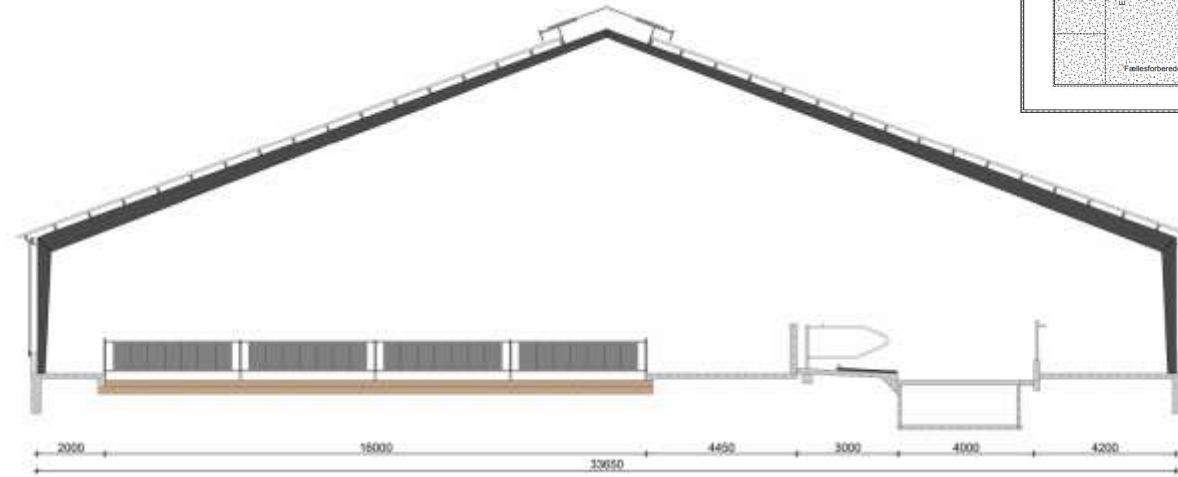

Prisoverslag

- Ophugning og udkørsel af gulv
- Støbearbejde
- El og VVS
- Nye stolper og sengebøjler
- Nye madrasser
- Nyt fanggitter
- Låger og skillerum
- Kælvningsfronte
- Nye vandkar
- Nye ko-børster

Ombygning i alt:

1.785.000,- kr. (excl. moms)

Opsummering og gode overvejelser

- Variation af ombygningseksempler er præsenteret
- Eksempler på byggeomkostninger (faktor 4-13) og klimaaftryk (faktor 3-4)
- Flere eksempler i katalog

- Råbygning - Gennemgang af tilstand og restlevetider
- Ombygning eller totalrenovering?
  - Hvad er omfanget for at opretholde funktion og antal dyr?
  - Ændre funktion eller dyregruppe?
- Udskiftning af inventar når man er i gang?
- Plan for hvor man skal have køerne under ombygning

Opsummering og gode overvejelser (fortsat)

1. Vurder restlevetid på stald inden ombygning og nyindretning
2. Ingen ombygning – overvej alternativ "lejeindtægt"
3. Går man ned i antal køer, overvej korrektion for manglende resultat når der sammen lignedes med ny stald
4. Overvejelser om egen tid tilbage som mælkeproducent, måske mindre risikabelt at vælge ombygning fremfor nybyggeri

Afslutning

- Tag fat i din bygningskonsulent og få sparring og hjælp til indretningen
- Du skal sikrer dig, at de nye faciliteter overholder lovgivningen
- Scan QR kode for inspirationskatalog:

Kvægstalde – klar til 2034 kravene

Du finder ligeledes en samling over krav, overgangsordninger samt vejledning på SEGES.dk
Overgangsordninger for Lov om hold af malkekvæg
(landbrugsinfo.dk)

Herudover kan du finde mere inspiration i Danske anbefalinger:
Indretning af stalde til Kvæg
(landbrugsinfo.dk)

Der er en række krav til ombygning af kvægstalde, der er bestemt af lovgivningen. Du finder "*Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg*" her:

TAK
for opmærksomheden